

REKLAZMOK

Közlelési díja szavon-
tával szedett szavak
détés díja — 10 szög
A kéresek semminemű fel-
adókban vehetők
továbbítanak. Erre
kivül 2 lei 60 bani
fizetendő.

Utcai szobámat egy
szobával 2000 lei
a kiadóhivatalban.

román, magyar, an-
valamint irogéppel
és pontosan készül-
dmann hírlapiroda.
3405-1

ő tisztviselő, lehető-
kolát végzett kezdő
gyar-német pépirónó
i **belépésre** nagy
tetik. Részletes aján-
fényképpel ellátva
adóba kéretnek.
3832-1

gyvédjelöltet keresek.
jelölésével Dr. Kollin
3847-1

zu 80 cm. széles és
éles perza szőnyeg
éles Ferdinand 73. sz.
akát építék. Érdeklő-
k Hosszu-u. 26.

mely gyárnak is al-
sszu-u. 26.

alemker Iskást kaphat.
3860-1

s alakítást olcsón vál-
teltai-u. 16. 3860-1

re egy izz. fűszer és
aki a román és ma-
szent Salamon, Zsidó.
3861-1

berendezés eladó, Cim
vács, Marosujvár.
3862-1

r. segéd vas- és fű-
mán, magyar nyelvet
re felvétetik. Szomba-
va. Káhn Áron, Halmi.
3866-1

Bőr és szíjgyártóblank
t kicsinyben és nagy-
mellett. Vidéki meg-
somságokban is eszköz-
pocskor ára 65-70 lei.
szalék kedvezmény.

BÖRGYÁR
orsáru raktárral szem-
-80, lakás 3-87. szám.

elsőrangú

ászt
esek.

s, férfiszabó
lete, Nagyszében.

stein I.
és rövidáruház
eg. Maria 12.

vilamossági
részvénycsászsó
üzemvezetősége:

zul
41.
ota.)

et világitási- és erőt-
ket. Izzólámpák, iv-
szerezési anyagok és
andóan raktáron. —
és felvilágosításokat
telefon 403. 1280

ny

észit

efon 879.

**Szerkesztőség, kiadó-
hivatal és nyomda**
Cluj-Kolozsvár, Str. Baron
Pop, — Brassai-típus 10

Az Uj Kelet telefonjai
Szerkesztőség — 977
Kiadóhivatal — 844
Nyomda — 879
Néber osztály — 455
Zs. N. Sz. — 538

A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek címen-
35k. — Kéziratokat nem
adunk vissza és nem őriz-
hetünk meg

Ujvári Péter-jubile

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI NAPILAP

1071
2211

Lejár

Hermann Goldschmidt ur

I. Wolfzelle 11

Wien

árak

ban
--- 400 lei
--- 220 lei
Negyedévre --- 120 lei
Egy hónapra --- 40 lei
Egy szám ára pályaudvaron
és vidéken is 2 lei

rovékiában
--- 25 ct
--- 1 ct
ában
--- 20 dinár
--- 1 dinár

V. évfolyam, 110. szám

Cluj (Kolozsvár) 5682. Ijar 22.

1922. május 20, Szombat

A zsidó költő

Irta Kaczér Illés

Olvasztatók a költő Csernichovszky esetét? Nem pártatlan és nem is rendkívüli. A szomorúsága épen az, hogy egy az ezeregy közül. A költő, aki a zsidó lélek himnuszait írta, zsákokat öltött, nem a gyász miatt, hanem a szegénység miatt. Akinek a homlokán a felkentség olaja illatozott, akinek a szemében az isteni tüz csipkebokra égett, az a nyomorúság hamuja alatt, az éhség lázával a szemében fekszik betegágyán. Költő-sors, fogjátok mondani, holott nem az. Zsidósors, fogjátok mondani, holott nem az. Ez a sors a zsidó költő sorsa. A költősors tragikus, a zsidósors tragikus, de mindennek a felsőfoka a zsidó költő sorsa. A zsidósors éhség, hányódás, gyász, bánat, fájdalom. Ezt a sorsot szoborra talpazva éli még életében a zsidó író. Csernichovszky esete csak egy a ma kitűnő esetek közül, de így megy ez ezer évek óta. Mindig a Mordechájok öltöttek zsákokat és hintettek gyászt a fejükre, mindig a Jeremiák sirták a nagy lelki és testi fájdalmakat: „A béleim, a béleim fájnak!” S ebben a sirásban annyi az emberi és annyi a zsidó fájdalom! Mindig ők voltak a zsidó elhagyottság és a zsidó szenvedés látható sebei, sirtak és szivárogtak. S míg a tömegek a földönfutás országújtait járták, elkallódtak vagy meghaltak, ők továbbra is éltek, élték a mártírium kinjait, élték a szegénységet, élték a halni-nem-tudók életét és ott vergődtek a matrác-síron, mert nekik még haldokolva is énekelniük kellett.

Maga a zsidó nép, ennek a népnek teljessége sohase szenvedett egyformán. Az egyiknek jólétet osztott a gondviselés, a másiknak nyomorúságot. A zsidó költő mindig az utóbbiak életét élte. A zsidó költő mindig az üldözöttek és a szenvedők eleven szuperlatívusza volt. Könny-milliomos, aki sirat milliókat. És ha nem sirt, ha mosolygott, ha derűt és kacajt árasztott minden sorából, mit tudjátok ti azt, honnan szedte a derűt meg a kacajt? Letépte a gyermeke arcáról és szétszórta a szegény mosolytalanoknak. Kiszivta a hitves csökjából és eldobta a csóktalponoknak. Ahol az áldást osztják, ott őt a nevetés áldásával verték meg, neki mindig nevetnie kellett, hogy az esetszivők ne vessenek körülötte. Neki fényt kellett adnia, ha maga a szegénység vackain tengődött is, a betegség kályhátlan szobájában; a láz és az emésztő gondok rideg látomásai közül is nevetett, mert mindenütt várták az ő nevetését. És nem törődött sajtó fájdalommal, felvágta magát és megmutatta a szívét, amelyben ezer fájdalmak felett a derű és a jószág nevetett.

Mit tudtok ti adni a zsidó költőnek, aki nektek mindenét odaadja? Mit tudtok ti adni annak, aki irányt szab az agyvelőknek, aki jóvá tesz benneteket, aki rossz sejtjeiteket gyógyítja s aki rátok önti termékeny könnyeit és termékeny derűjét? Mit tudtok ti adni a könny és a derű milliomosainak, a szent költőknek és a forró mesemondóknak, akik nemes erőnyekből építik újra a ti életeteket s akik ha vad, prófétai haraggal suhogtatják föltöttek az igazságot, csak azért teszik, mert visszaáhitják belétek

az erényt és a nemességet, ami talán még nem is élt soha, csak az ő zaklatott áloméletükben? Mit tudtok ti adni nekik? Ha nem fillérek, de milliókat adnátok, akkor is csak fillérek az ő millióikért. És a legtöbbben csak elfogadjátok őt, tudomásul veszitek, mint a tavaszi permeteget, mint a májusi napfényt, elrejtitek magatokban az ő fogyhatatlannak látszó kincseit és nem egyszer haladok el közömbösen mellette, amint a költő Csernichovszky mellett, aki ott tusakszik éhséggel és lázzal, nemis matrác-síriján, de méltatlan zsáknyszolyáján.

Igen, Csernichovszky egy az ezer egy közül. Ezerévek óta ugyanez a zsidó költő sorsa. Mindig mindenütt. Mert csak Odesszában hívják Saul Csernichovszkynak. Hívhatják Párisban Heinrich Heinének, Newyorkban Morris Rosenfeldnek és Budapesten meg Kolozsváron Ujvári Péternek. Ami-

Döntő események előtt

Nagy izgalom a génuai diplomáciában. Titokzatos éjszakai tárgyalások Lloyd George és Csicserin között. Angol-orosz szövetség? Barthou ingerült. Felbomlik az antant. Hétfőn lesz a zárülés

A politikai bizottság tegnap esti ülésén már csak formalitásokat intéztek el. A zárülés valószínűleg igen rövid tartamu lesz. Annál is inkább, mert Lloyd George már ma délelőtt el akar utazni Génuából. Lloyd George nagyon kedvetlen és levert. Állandó távirati összeköttetést tart fenn a londoni kabinettel. A delegátusok nagyrésze már ma elutazott. A politikai bizottság ülését féltilenketőkor kezdik meg. A francia és belga delegátusokra sokáig vártak, de nem jelentek meg az ülésen, ami nagy feltűnést keltett. Schanzer az orosz kérdésben folytatott tárgyalások menetét ismertette. Csicserin válaszejegyzékére kijelentette, hogy elfogadhatatlan, mégis elhatározta, hogy a tárgyalásokat Hágában tovább folytatják. Az Egyesült-Államok a hágai tanácskozáson amint Schanzer jelentette, nem fognak résztvenni.

Az első bizottság albizottságának ülésén olasz, angol, japán, lengyel, román, orosz, svéd és svájci delegátusok részvételével megállapították a hágai szakértői értekezlet programját. Bizottságot küldenek ki a szovjet és a többi kormány közt fennálló érdekek megvizsgálására. A bizottság az adósságok, magántulajdon és a hitel kérdését fogja tárgyalni. A nagyhatalmak és a szovjet delegátusai július huszonhatodikáig kötelesek Hágában megjelenni. A nyugodt működés és a kölcsönös bizalom érdekében a szovjet megállapodott a többi államokkal, hogy tartózkodni fognak agresszív cselekedetektől és a felforgató propagandától, valamennyi állam területén. A jelenlegi status quo fegyelmveretelével a megállapodás négy hónapig érvényes.

Csicserin elfogadta a hágai konferenciát

A politikai albizottság tegnapi ülésén Csicserin kijelentette, hogy az orosz albizottság nem akar akadályokat gördíteni a megértés lehe-

kor az ő sorsaitat összemérem, jól tudom, Csernichovszky is felkél még az odesszai zsákravatalról és Ujvári Péter, aki gyenge, beteg testtel mosolygott és mosolygott az ő szomorú ezreit harminc éven át, új jubileumok felé viszi törékeny alakját és törhetetlen termékenységet. A zsidó költőnek beteg, ezer gond és belső fájdalom közepette is írnia kell, könyyezni és nevetni, könnyeket termelni a száradt-fáradt szemekben, mosolygást a fáradt-száraz arconon, könnyt a mosoly között, mert a mózesi esoda óta az ő tolla a vessző, amely az élet nedveit fakasztja a kövekből. A zsidó költőnek belső gyötrelmei közepette, baj és betegség közepette is énekelnie, egyre énekelnie kell, lázas szívét egyre hajszolnia, hogy mindig tisztában és szárnyalóban adja magából a dalt s ha mindenikről azt hiszi is, hogy ez a hatyuének és úgy éneki, hogy belőnti szívének utolsó fellángolását, neki még énekelnie kell, egyre tovább, egyre szebben, mert az ő éneke ut az uttalanoknak, lámpás a hontalanul bolyongó népnek.

különben Anglia nem írja alá a szerződést.

Csicserin kijelentette, hogy a békepaktum kérdésében teljesen egyetért Lloyd Georgeval és a szibériai köztársaság nevében is kötelezi magát, hogy erről a részről a szerződést támadás nem fogja érni. A folytatolagos ülésben Csicserin azt kívánta, hogy a békepaktum pontjaiban Lengyelország és Románia kötelezzék magukat, hogy a felelőtlen bandák támadásait meg fogják akadályozni. Az európai államok és Oroszország közötti békét garantáló szerződés hat hónapig marad érvényben. Az egész világ csak Oroszország támadásaitól fél és nem megfordítva.

Japán nevében Iahi tiltakozik az ellen, hogy a tschitai köztársaságot is belevonják a békeszerződésbe. Lloyd George kijelentette, hogy nem szabad odáig vinni a dolgokat, hogy Japán kénytelen legyen a békepaktum aláírását megtagadni. Ishi erre fentartással megadta a beleegyezését. Hosszas vita után

Csicserin elfogadta Hágát a szakértői bizottság székhelyül

s ezáltal valószínűleg az utolsó nehézséget is elhárították. A konferencia ünnepélyes zárülését péntek délelőttre tűzték ki, melynek befejeztével Lloyd George azonnal elhagyja Génuát

Hollandia meghívója

A politikai albizottság tegnap esti ülésén a lett delegáció interpellációjára Csicserin kijelentette, hogy a békepaktum minden államra vonatkozik. Skirmunt lengyel miniszterelnök pedig biztosította a küldöttséget, hogy Lengyelország nem viseltetik ellenségesen Litvániával szemben. A holland delegátus kormány nevében Európa összes államait meghívta Hágába s hangsúlyozta, hogy Hollandia minden ország képviselőit egyforma vendégszeretettel fogja fogadni. Lloyd George indítványára az államok képviselői szombaton tanácskozássra ülnek össze a holland miniszterelnökkel, hogy a hágai konferencia előkészületeit megbeszéljék.

Lloyd George invitálja Amerikát

Lloyd George tegnap precizította az Amerikához intézendő új jegyzék egyes részleteit, amelyekről azt hiszi, hogy képesek lesznek Amerikát a hágai konferenciához való hozzájárulásra rábírni. Rámutatott arra, hogy a hágai tanácskozások egyáltalán nem lesznek hasonlóak a génuai konferenciához, mert Hágában csak tanácskoznia fognak a szakértők. Ismételten felhívta Amerikát, hogy Oroszország ujjaépítésének általános munkájába kapcsolódjék bele.

A „Chicago Tribune” szerint a washingtoni tartományi ülés tegnap hivatalosan kijelentette, hogy az európai politikusok tévednek, ha azt hiszik, hogy Hughes elnök jegyzéke csak a látszatát is meghagyja annak a lehetőségnek, hogy Amerika résztvegyen a hágai konferencián. Amerika válaszejegyzékével az Egyesült-Államok magatartása Szovjetoroszországgal szemben nem változott.

Amerika feltételei

Washingtoni mértékadó körökben biztosra veszik, hogy Amerika tartózkodni fog bármilyen politikai jellegű tanácskozásban való részvételtől. A szövetségesek meghívását okvetlenül vissza kell utasítani a jövőben is. Egyesek azt hiszik, legtöbb kilátás, hogy Amerika elfogadja a meghívást csak az esetben volna, ha a hágai konferenciát kizárólag szakértőkből állítanák össze.

Az amerikai kereskedelmi kamarák évi közgyűlésén Hoover államtitkár kijelentette, hogy vissza kell állítani a normális viszonyokat, amennyire csak lehetséges. A békés atmoszférát csak az európai nemzetek politikai megértése hozhatja létre. Első sorban

le kell szerelni a hadsereget

és pontosan meg kell állapítani a fizetési kötelezettségeket, beleértve a Németország által fizetendő jövőtelteli összeget is. Az államok gazdasági egyensúlyának helyreállítására redukálni kell a kiadásokat. Meg kell szüntetni a bankjegyek és a rövid lejáratu bonok inflációját. Helyre kell állítani az aranyértékét a hittelek és kölcsönök elengedésével és ha szükségesnek látszik, a régi adósságok aranyértékét is le kell szálítani.

A konferencia résztvevőinek körében a következő washingtoni hivatalos jelentésnek jutottak tudomásra: A Fehér Házban megállapították, hogy a génuai jegyzék nyitott ajtót hagy, jövőbeli megbeszéléseknek.

Amerikai pénzügyi férfi, aki Génuában nagy szerepet játszott, valószínűleg Vanderlip, az Egyesült-Államok távollmaradásáról azt mondta:

Amerika maga akarja megválasztani a legalkalmasabb időpontot, hogy Európa gazdasági újjáépítésével foglalkozzék. Ha ez bekövetkezik, Amerika a legmesszebbmenő programot hozza javaslatba, amely magában foglalja a jövőtét és a szövetségek közti hadiadósságok kérdését és mindazt, ami Amerika véleménye szerint egymással szervesen összefügg. Ennek a megoldására természetesen új konferenciára lesz szükség, amelynek megtartására szintén Amerika levetője nagyon alkalmas. Mindenekelőtt kívánja, hogy Európa őszinte törekvést mutasson, hogy gazdaságát reorganizálni akarja. A génuai konferenciát az őszinteség és a kölcsönös bizalom hiánya jellemezte és ezért munkája politikai veszekedésekben merült ki.

Franciaország győzelme

A francia közvélemény nem nagyon szimpatizál a hági konferencia tervével. A „Journal des Debats” írja: Franciaország nem fog sem Hágába, sem pedig máshova menni, hogy a génuai komédiát folytassa. A tegnapi tanácskozásokat a lapok Franciaország teljes győzelmének mondják. Ezzel szemben a „Corriere della Sera” azt írja, hogy Lloyd George magatartása a területi igényekkel szemben bár az Japán követeléseivel is ellenkezik, közeledést mutat Washingtonhoz. Amerika ugyanis meg akarja védeni Oroszországnak a cári uralom alatti területiális jogát és így természetesen

nem ismerheti el az Oroszország széthullása által keletkezett balti államokat.

Az Egyesült Államok a békepaktumban védelmére kel Szibéria területi integritásának is, melyet Japán részben megszállás alatt tart, részben pedig magáénak követel. London és Washington azt akarja, hogy a békét garantáló szerződés tényleg talpraállítsa Oroszországot, hogy az ismét egyenértékű és egyenrangú állama legyen a világnak.

A főprobléma megoldatlan

Génuából jelenti a Renter-ügynökség: A konferencia eredményének most már elkészíthetjük az általános mérlegét. A konferencia főmunkája, hogy megegyezést teremtsen Oroszországgal, nem sikerült. A konferencia az oroszokkal való megegyezést Hága, Stockholm vagy Riga összehívásáig elhalasztotta.

A helyzet kedvezőbb

A tegnapi ülés óta a helyzetet sokkal kedvezőbbnek ítélik meg. Az angolok teljesen meg vannak elégedve Oroszország magatartásával és Lloyd George helyzete is megszilárdult Franciaországgal szemben. A konferencia plenáris ülése legkésőbb hétfőre lesz.

Csicserin leleplezi Franciaországot

Csicserin beígért titkos okmányai, amelyek Schanzer közbelepése miatt nem kerültek a politikai albizottság elé, állítólag a franciáknak azt a tervet tartalmazzák, hogy Jugoszlávia és Románia a Wrangel-hadsereg megmaradt csapatainak bevonásával felkészüljön egy Oroszország elleni háborúra. A bizonyítékok között van Miller francia tábornok levele, amelyben utasításokat ad a párisi emberbaráti küldöttség vezetőjének, Giersnek, továbbá a Jugoszláviában és Romániában tartózkodó Wrangel csapatokhoz intézett utasítások és Holsen vezérőrnagy levelezése.

Lloyd George éjszakai tanácskozása Csicserinrel

Génuából jelenti: A diplomaták közt óriási izgalom uralkodik, mindenki valami rendkívül vár. A Castello Albertiben tegnap éjjel titokzatos tanácskozások folytak Lloyd George és Csicserin között. Barthou nagyon ingerült és nem ment el a Lloyd George-zsal előre megállapított tanácskozásra. Előkelő semleges diplomaták kijelentették, hogy a záróülés napján olyan események várhatók, amelyek esetleg az angol-francia szövetség felbomlását eredményezhetnék.

Ujvári Péterhez

— Harmincéves írói jubileumára —

Sápadtareu Mester, rózsaszínű lélek,
Rózsaszínű álom, sápadt ez az élet.
Megállunk a hegyről, látunk sok virágot,
Menjünk fel a hegyre, hagyjuk e világot!

Tetején a hegynek, csipkebokor fénylik,
Ideleln a völgyben, sápadt élet rémlik,
Végtelenbe olvad ez a sápadt élet,
Várja, hogy megszállja rózsaszínű lélek.

Kicsinyek a fák itt, kicsiny itt az árnyék,
Rózsaszínű lélek, mire, mire vár még?
Kicsiny itt az árnyék, kicsiny ám a nap is,
Csókol ez az élet, csókol de harap is.

Sápadtareu Mester, elég volt a bánat,
Szállj ó, fel a hegyre, jönnék majd utánad,
Tetején a hegynek, csipkebokor ég ott,
Tetején a hegynek, balzsamos a lég ott.

Tetején a hegynek, nem lesz több sápadt
Sápadtareu Mester, rózsaszínbe lábadd,
Dalolj a magasban rózsaszínű lélek:
Fehérlik az álom, piroslik az Élet!

Cluj-Kolozsvár, 5682 Ijár havában.

Holder József

Ujvári Péter pályafutása

Ujvári Péter írói pályafutásának első korszakában rajongással merül be a zsidó történelmi multba: első irodalmi munkái a régi korok embereit varázsolják a mai ember elé. Mint a legtöbb magyarországi író, nem élhet kizárólag az alkotó író hivatásának, kénytelen az újságírás robotját végezni, hogy a pihenésből ellopott idejében tanulhasson és alkotasson. A magyarországi írónak, ha csak nem került kivételes anyagi körülmények közé, mindig az volt a tragikum, hogy tehetségét meg kellett osztani egy egyszerűbb, de fáradságos munkával: az újságírással. Az újságírás pedig, bármennyire is közeledésnek látszik az írói hivatáshoz, mindig meg rabolja az alkotó író. Ujvári Péter el tudta különíteni magában az újságírói az írói. Az újságírás magasabbrendű munkáját végezte, amelyben az író tisztá és csillogó eszközeivel dolgozott. Már harminc évvel ezelőtt feltűnt Szegeden, — amely akkor Magyarország második kulturális gócpontja volt, — publicistikájának esztétikája és mély emberi tartalma. Első novellái is ott jelentek meg. Ottan indultak el az irodalmi központba: Budapestre, hogy ott a legelőkelőbb újságok hasábjaira bevonuljanak.

Első kötete a „Legendák és krónikák” 1902-ben jelent meg. Ebben a kötetben összefoglalta a mult idők miszticizmusát. Írásai poétikusak, stílusa szines, bibliai korfästése eleven és plasztikus. Az antik szépségeket modern nyelvezetben vitte közel az új ember lelkéhez. A kritika tisztelettel és csudálattal emlékezett meg a hatalmas egyéniségéről, amely első munkájában is nagy és kiforrott erőt mutatott. Ezt a kötetét, mint utána a többi, lefordították németre. Közben újságírói pályafutása is tehetségének erejével halad előre. A vidék egyik legnagyobb és legtekintélyesebb lapját, a Szeged és Vidékét szerkeszti. Munkaereje és munkabírása nem merül ki az újságírás fáradságos és az írás lélekbenjáró erőfeszítésével: erősen szociális gondolkodása új munkatereket keres magának. 1906-ban megszervezi az újságírók országos szervezetét, amelynek ügyvezető igazgatójává választották. Ettől az időtől kezdve lankadatlan elszántsággal dolgozik az újságírói özősség érdekeiért. Két év mulva máj, írói és újságírói sikerek után, Budapestben van. 1915-ben, amikor megindul a budapesti

újságírók egyesületének modern átszervezési mozgalma, az egyesület ügyvezető titkára és ezt a felelősségteljes és nehéz munkát végzi mindaddig, míg zsidó szíve új zsidó munkára nem hívja. Megindul az Uj Kelet, szívesen cseréli fel előkelő pozícióját és a nagy várost, hogy eljőjön a mi szerény műhelyünkbe és velünk együtt dolgozzék a zsidó jövőért.

Budapestben állandóan redakcióban dolgozik, vezérkírója és vasárnapi cikírója több nagy napilapnak, tárcái megjelennek a legelőkelőbb folyóiratokban és hetilapokban. Bámulatos és emberfeletti munkát végez. Bár mindenütt ott van, ahol dolgozni kell, a fáradságos munka után mindig elragad magának időt arra, hogy írói programját is teljesítse. Tünelmes gyorsasággal jelennek meg klasszikus nyelvérzékekkel, mély és emberi meglátásokkal telített hatalmas regényei. Az „Uj keresztény” az első realiztikus és szatirikus regénye, amelyben egy olyan emberreget rajzol meg, amilyen akkor elvesztett az emberi közönyben, bár mindenütt ott volt. Ki látta akkor még az asszimiláns zsidó groteszk és fájón komikus alakját? Ujvári Péter meglátta ezt a figurát egész tragikumával és egész emberi gyengeségével. A kritika egyszerre felismeri az író egészen sajátos és újszerű tehetségét. Az ezután következő regényei: a „Mécs mellett”, a „Fekete szivárvány”, „Aki a holdat lesik”, az „Echod”, „Az ezeréves álom”, „Földáryánk lovagjai”, „Astarte temploma”, „Két sir között”, „A bosszuálló Isten”, „A tulsó parton” és „A cédrusfa daliája”, mind végzetes és nagy emberi tragikumokat, emberi szembenállást, nagy szomorúságokat, elbágyadásokat, (amelyeket azonban megtermékenyít és mosolygóvá tesz az író filozofikus kedélye) rögzít meg. Ezek a regények: békétlen és kiengesztelhetetlen sorskeresés, az élet bűnének, szépségének nagy megnyilatkozásai, szimbólumok, valóságok és az író szomorú megbocsátása.

Ujvári Péter nagy ebeszélő és nagy mesemondó. De már regényeiből kibontakozik a lüktető drámai erő. Most fejezte be hatalmas háromfelvonásos drámáját a Leviánt, amely a zsidóság nagy tragikumát viszi a színpadra. Jajgó életrágy sikoltoz ebből a megdöbbentő erejű

drámából. Több kötetnyi miniatűrét is írt az ókor nagy embereinek alakjairól. Írt meséket is. Két éve dolgozik legnagyobb regényén, a Matronitán, amely az emberi felszabadulás nagy trilógiája lesz. Első kötetével elkészült, ez rövidesen meg is jelenik. (s. l.)

A szigeti hitközség választás előtt

Az Uj Kelet tudósítójától

Máramarosziget, május 17. A máramaroszigeti ortodox zsidó hitközség, amely előjáróságát három évenként szokta megválasztani, ezidei választását sebuoth utáni vasárnapra tűzte ki. A mostani választásra eddig nem tapasztalt, erős készülődések és előcsatározások folynak már hetek óta. Erre a szokatlannagy készülődésre az adott okot, hogy az ugynevezett rabbipárt okulva az előző, három év előtti választásoknál szenvedett vereségén, most teljes vértelenséggel vonul fel a választásra és mert ezzel az ellenpártot is fokozottabb tevékenységre bírta, mindkét párt részéről erős küzdelemre van kilátás.

A dolgok megértéséhez tudni kell, hogy Szigetén a hitközség politikáját a Teitelbaum-dinasztia fenntartása óta a rabbi irányítja. A hitközség vezetősége mindig a rabbi legszemélyesebb híveiből került ki, amely aztán teljesen a rabbi akaratára, jobban mondva: parancsa szerint intézte, helyesebben: sehogysem intézte a hitközség ügyeit. Ennek tudható be az, hogy a nagyszámú és tekintélyes összegű hitközségvetésével dolgozó hitközségnek semmiféle jölet, vagy kulturális intézménye nincsen. Temploma régi, kicsiny, toldott-foldott, még rituális fürdője is ösdi, rozoga és egészségtelen. A másik, az ellenpárt, amelynek megállapított neve nincs is és amelyet egy kis körülrással: egyesült demokrata pártnak lehetne nevezni, magában foglalja elsősorban mindazokat, kik nem tartoznak a rabbi pártjához: a cionisták és a nemecionisták, de a szintén ugynevezett jobb elem, kik tudnak és mernek önállóan gondolkodni és nem hagyják magukat a rabbi önkényétől rángatni, ezek közé számíthatók a tekintélyesebb iparosok is, kik között számos intelligens ember is akad.

Ez a józanabb elem, hála a nemzeti öntudatra ébredés öröndetes terjeszkedésének, most már ennek a nagyszámú és nagyrahatott hitközségnek zömét teszi, amely három év előtti választásnál először ébredt fel abból a tespedésből, amelybe az évtizedes rabbipolitikus ringatta. Akkori, még bátortalan megmozdulásával is sikerült neki a hitközség előjáróságában majdnem többségre jutni. Ez az akkori félsiker is már kellemetlenül frappirozta a rabbiakat, kik ösdiök óta megszokták azt, hogy a mindenki előjáróságát kezes bárányokként kezeljék és azért, no meg azért, mert már ez a csak részben felrészített előjáróság is az utolsó három esztendőben számos demokratikus és üdvös intézkedést hozott, de különösen, mert merészkedett a dabszínat határozatait elvetni, a rabbi párt most minden erejét latbaveti, hogy a „felforgatók” ne jussanak mandátumhoz. Természetes azonban, hogy az ellenpárt is erősen szervezkedik és ha nem is kiközösítésével való fenyegetéssel, de felvilágosításokkal és egyéb megengedett agitációval igyekszik a saját jelöltjeit behozni.

A választás ezután nagyon kürdelmesnek ígérkezik, de kétségtelen, hogy az a rabbipárt minden erőlködése ellenére az egyesült demokrata párt győzelmével fog végződni.

Fränkel Armin

Kupferstein M. uri szabótermében

elegáns öltöngők és felöltők készülnek jutányos árak mellett.
Francia divatlapok. Finom angol kelmék állandóan raktáron.

Cluj, Unió-utca 18. szám.

Rendőr, szívenlő

Az Uj

Halálos királyi rendőrtörténet váron. Az első egyik rendőr kollégáját, aki barátja volt.

Pénteken rá Jókai utcái re a szerencsétlen Borsan Vazul gosan beszélget ágyon és várta hóvá küldik a szélvétel közbe barátjához, Borsának utolya volt, Mv-re pedig a Borsan tera a a n-l-tba s Marian, aki m a browning m huzta a f gyve letlenül kiesü tözöl és vissz tőzszegere. E-pi-z oly elcsült láta a gya velőtrázó halál a padlón.

Csak ekkor hogy mi törté barújt. Ham percekig mere teut-l a vérebe Azután eldobt veszet futással egyenesen a ahol Rosenfe detektiv Rose szagzattott, megér otte, h azonnal a hely lálóssan megse nglott, de l lehetett és an fonlelntésére prefektus, And Popovici laktá érkezett, a ve tiszti főorvos halált konstata

A rendőrsé döbbenést kelt amelynek egyi vül, abban lát legőbbségnek a szerü szolgálat közeg naponek kap, ugy hog módját sem ta Borsant öz gyászolja. Tem dezésére a ren indítottak egy faumaradó ös járt kollégájuk fogják juttatni

A nem vesz vidék m

Hatvenmilli akarja redü

Az Uj

Párisból já pénzügyminisz zottság két tag tartottak, amel désre jutottak parációs ajánla szőlították Her nisztert, hogy terjesszen a jó A miniszter ki lenlegi katasz zetben Német telezettségeinek get tenni.

Washington pénzügyi bizott tételi kötelezett márkára akarja erősíti egy inter házban hangzó kérdezik az E mányától, hog sel együttesen

Rendőrn, aki véletlenül szívenlőtte a kollégáját

Az Uj Kelet tudósítójától

Haláles kimenetelű szerencsétlenség történt tegnap reggel Kolozsváron. Az első körülethez beosztott egyik rendőr véletlenül szívenlőtte kollégáját, aki neki rokona és legjobb barátja volt.

Pénteken reggel nyolc órakor, a Jókai utcai rendőrlaktanyán történt a szerencsétlenség. Marian Gábor és Borsan Vazul közrendőrök barátságosan beszélgettek az egyik nyugodt széken és várták a parancsot, hogy hívják őket szolgálatba. Beszélgetés közben Marian odaszólt a barátjához, csodájanek fejevert. Borsannak ugyanis browning pisztolya volt, Marian szolgálati fegyvere pedig a régi rendőrségi revolver. Borsan természetesen belemert az ábrában a csere megtörtént. Marian, aki meg akarta nézni, hogy a browning meg van-e töltve, felhúta a fegyver ravaszát, amely véletlenül kiesezett a rendőr ujjai közül és visszapattant a golyó gyűjtőszekrére. Ezre se vette, mikor a pisztoly elcsúszt és a golyó szíven találta a gyantalan Borsant, aki véledő halálordítással zuhant végig a padlón.

Csak ekkor vette észre Marian, hogy mi történt, megölte a legjobb barátját. Hamuszínűvé vált arccal percenkig meredt megdöbben tekintettel a vérben fetrengő barátjára. Azután eldobta a fegyvert és eszeveszet futással kirohant az utcára s egyenesen a főkapitányságra ment, ahol Rosenfeld volt az inspekción detektív Rosenfeld, amikor a rendőr szagostott, fulladozó előadásából megérte, hogy miről van szó, azonnal a helyszínre sietett. A halálössn megbeséült Borsan még vonatolt, de kiállítani már nem lehetett és amikor Rosenfeld telefonelentésére Popovici V. ler rendőrprefektus, Andreescu bünyügyi főnök, Popovici laktanyaparancsnok is megérkezett, a velük ment dr. Hosszu tiszti főorvos már csak a beállott halált konstatalhatta.

A rendőrség körében óriási megdöbbenést keltett a szerencsétlenség, amelynek egyik okát, a véletlenon kívül, abban látják, hogy a rendőrelőcsőységnek nincs egyforma rendszerű szolgálati fegyvere s minden hónap naponként más más fegyvert kap, úgy hogy egyiknek a bánásmódját sem tanulja meg.

Borsant özvegye s négy árvaja grászolja. Temetési költségeinek fedezésére a rendőrség tagjai gyűjtést indítottak egymás között. Az esetleg fennmaradó összeget a szerencsétlennél párt kollégájuk nyomorgó családjának fogják juttatni.

Amerika nem vesz részt a Ruhr-vidék megszállásában

Hatvenmillió aranymárkára akarja redukálni a jóvátételt

Az Uj Kelet tudósítójától

Párisból jelentik: Poincaré, a pénzügyminiszter és a jóvátételi bizottság két tagja tegnap megbeszélést tartottak, amelyen arra a meggyőződésre jutottak, hogy a németek reparációs ajánlata nem kielégítő. Felszólították Hermes német pénzügyminisztert, hogy részletes új feltételeket terjesszen a jóvátételi bizottság elé. A miniszter kijelentette, hogy a jelenlegi katasztrófális pénzügyi helyzetben Németország nem képes kötelezettségeinek a kívánt módon eleget tenni.

Washingtoni jelentés szerint a pénzügyi bizottság Németország jóvátételi kötelezettségét 70 millió aranymárkára akarja leszállítani. Ezt meg erősíti egy interpelláció, amely az alsóházban hangzott el és amelyben azt kérdezik az Egyesült Államok kormányától, hogy a többi szövetségesrel együttesen fog-e eljárni, ha

Németország a jóvátételi bizottság követeléseit május 31-ig nem teljesíti. Amerika kijelentette már, hogy a Ruhr-vidék megszállásában részt vesz, ha ezt a szövetségesek elhatározzák.

Az interpellációra Chamberlain nem-mel válaszolt.

Berlin, május 19. A Wolf-ügynökség jelent: Trierben az összes pártok nagy négygyűlést tartottak amelyen energikusan tiltakoztak a Rajna-vidék mozgalma ellen, amely azt célozza, hogy elszakadjon Németországtól.

Soha nem fogunk beleegyezni, — szól a határozat — hogy a nyomozó megszállási költségektől a Rajna-vidék semlegesítése árán szabaduljunk meg.

Páris, május 19. A „Lux” jelent: A nagy köv. tek tanács elhatározta,

Vajda Sándor nyilatkozik

a református püspökség feloszlataáról, a kormányzótanács első munkájáról a nemzeti párt és kisebbségi képviselők viszonyáról

Az Uj Kelet tudósítójától

Vajda Sándor volt miniszterelnök tegnap este Nagyváradra érkezett s pár-híveivel tárgyalásokat folytatott. Egyik váradai újságíró felkérte a volt miniszterelnököt, hogy az aktuális kérdésekről megkérdezze véleményét. Vajda irónikus mosolygal és kérdéssel fogadta az újságíró:

— Mit szól a nagyváradai református püspökség feloszlataához?

— Mi inkább az Ön véleményére vagyunk kíváncsiak, — válaszolta az újságíró.

— Ugy hát gratulálok a kálvinistáknak, gratulálok a vastagnyaku magyaroknak, akik valódi magyarok voltak mindig és rekordot értek el Romániában azzal, hogy a legjobb román állampolgároknak bizonyultak. A kormány ezzel az intézkedésével az irredantizmust akarja ráerőszakolni a kálvinistákra. A reformátusok Románia új területén belül éltek évszázados jogokkal, amikor új püspökséget szerveztek maguknak. Most a kormány rájuk akarja erőszakolni, tartásuk fen a régi öszse-kötöttség és menjenek Debrecenbe, ahova eddig tartoztak. Ha nem ismerem azt a végtelen könnyelműséget és ignoranciát, amellyel a kormány tagjai minden erdélyi kérdést intéznek, akkor csodálkozhatnám ezen. Így azonban nem lep meg, hogy a kormány az irredantizmus karjaiba dobja a kálvinistákat.

— Ismeri e a közoktatásügyi miniszter rendelkezését, amely eltiltja a zsidóvallású magyar anyanyelvű tanulóknak, hogy bármelyik magyar felekezet iskoláját látogassák?

— Ismerem, válaszolta Vajda. — Kontárkodás és a helyzet nem ismerése, az egésznek az oka. Egy problémával sem akarnak komolyan foglalkozni és ha már meg is valósítanak valamit, olyanok meghallgatása és közreműködése nélkül csinálják, akiknek megkérdezése nekik is elsőrendű érdekük volna.

Még egy kérdést szeretnék feltenni, mondotta az újságíró. Az erdélyi nemzetiségek tudatában mélyen gyökeret vert az a felfogás, hogy az új impérium alatt a legtöbb sérelmet a kormányzótanács és az erdélyi nemzeti párt leaderjeiből alakult kormány idejében szenvedték. Igyekszik-e majd a nemzeti párt az elvégzendő harcok során tanúsítandó magatartásával a kisebbségek eme keserű felfogását eloszlatni?

— Hogy elülről kezdjem, válaszolta Vajda Sándor, — azt a magyaroknak is tudniuk kell, hogy a forradalmat nem a kormányzótanács idézte elő, neki már csak a forradalom likvidálásának, a konszolidáció megkezdésének munkája jutott. Anynyit mondhatok, hogy a magyarságot a legsúlyosabb megpróbáltatások érhetnék volna, ha mi nem tartottuk volna féken a szenvedélyeket. Ha

hogy a német kormányhoz jegyzéket intéz, amelyben követelni fogja, hogy egyes stratégiai jelentőségű vasutvonalak építését hagyja félbe a Rajna-vidéken. Követelni fogják, hogy Németország a megszállás idejének lejártáig meghatározott stratégiai vasutvonalat ne használjon, vagy váltótassa meg azokat.

Poincaré, a pénzügyminiszter és a jóvátételi bizottság két tagja tegnap megbeszélést tartottak, amelyen arra a meggyőződésre jutottak, hogy a németek reparációs ajánlata nem kielégítő. Felszólították Hermes német pénzügyminisztert, hogy részletes, új feltételeket terjesszen a jóvátételi bizottság elé. A miniszter kijelentette, hogy a jelenlegi katasztrófális pénzügyi helyzetben Németország nem képes kötelezettségeinek a kívánt módon eleget tenni.

benünk lett volna bosszuvágy, úgy elegendő lett volna egy szemrebbetés. Mi a onban, amennyire csak lehetséges volt, igyekeztünk a rendet fenntartani és a jogrendet megszilárdítani. Mi a forradalom alatt a társadalmi és politikai oligarchia ellen küzdöttünk, de semmiesetre sem a magyar nép, mint olyan ellen.

— Ami pedig a parlamenti harcot illeti, csak természetes, hogy a legszive-ebben harcolunk együtt a kisebbségek reprezentánsaival. Igaz, hogy ma még csak kevesen jöhetnek szóba, de remélem, nehasokára többen is lesznek.

Mi lesz, ha Bratianu visszatér

Constantinescu miniszter visszaérkezte a politikai életbe élénkséget vitt. Azt hiszik, hogy Constantinescu el van határozva, hogy helyzetét a liberális pártban tisztázza. Bratianu miniszterelnök viss aérkezte után fontos elhatározások fognak történni, különösen a kormánypártnak a többi pártéhoz fűződő viszonyát illetően. Ezek a lépések kibékítő tendenciát fognak elárulni. Az „Aurora” szerint Constantinescu miniszter a jövő héten Erdélybe utazik a földosztási munkálatok megtekintésére. Ez alkalommal a miniszter felveszi a tárgyalásokat is az erdélyi román nemzeti párttal. Az „Epoca” azt írja, hogy Bratianu miniszterelnök hazatérte után tisztáztatni fogja a liberális párt kebelben levő ellentéteket.

A liberálisok körében különösen nagy az elkeseredés a belügyminiszter erőszakos politikája miatt és így valószínű, hogy vagy átveszi Bratianu a belügyi tárcza vezetését is, vagy pedig felajánlja azt Stelian Popescunak.

Amnyi tény, írja az „Epoca”, hogy Constantinescu miniszter felveti a gazdasági kérdéseket, amelyek miatt ellentétbe keveredett Bratianu Vintilával. Így tehát nagy munka vár a miniszterelnökre, mégpedig olyan munka, amely nem szenvedhet sokáig halasztást.

Nem utasítják vissza a jelöléseket

Bukarest, május 18. Az „Adeverul” szerint a belügyminiszter szigorú rendeletet küldött mindazon hatóságokhoz, amelyek területén részleges választások lesznek, utasítva ezeket, hogy semmiféle jelöltséget nem szabad visszautasítani. A „Monitorul Oficial” mai száma közli a minisztertanács

rendeletét a clujj belügyi vezérigazgatóság feloszlataáról.

A rendelet szerint esupán az államtitkárság likvidálását végző iroda marad e hó végéig Kolozsvárt és június 1-ig minden Bukarestbe szállítandó.

A kolozsvári belügyi vezérigazgatóság teendőit ezután a belügyminisztérium központja látja el.

Minisztertanács

Bukarest, május 19. Tegnap délután minisztertanács volt, amely elhatározta, hogy május 10-ét — a régi naptár szerint — a szokásos módoa kell megünnepelni.

Ezután Duca külügyminiszter beszámolt a génuai konferenciáról érkezett jelentésekről. A konferenciát legkésőbb vasárnap befejezik. A miniszterelnök valószínűleg 24-én érkezik haza. A román technikai szakértők résztvesznek a génuai konferencián is.

PILPUL

* Az ember akaratlanul is elgondolkodik rajta és keresi a feleletet. Az öreg Ujvári Pétert ünnepli az újságíró társadalom és a nagy közönség. Harminc esztendeje, hogy újságíró és közben vagy husz kötetnyi regényt írt meg. Harminc éve újságíró, mászóval: harminc éve nyomorog. Hát olyan nagy örömmel ez: harminc évi nélkülözés, máriól-holnapra és évfordulója? És mégis, a jubileumi ünnepségen, a színházban, a banketten, örömsz, ragyogó arcok fogják körülvenni és meleg kézszorítások üdvözlik majd. Nem volna-e stilszerűbb, ha néman, csudálkozásra pattant szemekkel állának előtte a gratulálók és hosszan megbámulnák, mint valami egzotikus species ritka példányát? Harminc évig újságíró: harminc évig nyomorogni és kibírni! És azért mégis örömmel ez és jól van, hogy mosolygó arcok vegyék körül. Mert harminc évig újságírónak lenni nem csak annyit jelent, hogy harminc évig nyomorogni és mégis a mások baját érezni, harminc évig nincstelen lenni, magunkért magunknak semmire menni, mindig a másoknak javáért síroli és írni, írni harminc évig — hát ebben nem szomorúság van, ez maga a szépség és ragyogás — és mégis csak úgy lesz az jól, hogy ez a szépség mosolyban tükröződjön vissza az ünneplők arcán.

* Lám milyen hamar megkaptam a feleletet multkori pilpulomra. És magyar újságtársunk hogyan igazolta minden állítástomat anélkül, hogy akarta volna. Hogyan fölszisszent arra a gyöngye figyelmeztetésünkre, hogy mi is belétudnánk avatkozni a magyar ügyekbe, mi is tudnánk kellemetlenkedni — ha az ő példájukat akarnók követni. Olyan mérgesen szisszent föl, olyan kurzivetűs scrokat ollózott ki szelid kis írásomból — persze csak sorokat, a tudva hamisan idészék régi receptje szerint. A premisszát kiollózni, a konkluziót agyonhallgatni. Ismerjük ezt a módszert. Ilyen módon szent Ágoston irataiból ki tudom mutatni, hogy házasságtörő apagyilkos volt. Pedig a mi írásunk nem avatkozott magyar ügyekbe. Csak azt írtuk, hogy mi is tudnánk. És máris úgy fájt neki. Megérti most már magyar újságtársunk, hogy nekünk is kellemetlenül jön, ha ők avatkoznak belé a zsidóság ügyeibe? Dehogy is érti. Alig néhány sornyi válaszban csak a következő, hízogó kitételek találtaknak; „talmudisták leg-ravaszabb, legnagyobbkértékű gondolatnyilai... mühivők... álfanatikusok... mütejbén és margariban gyüjtív Kanaán... erdélyi cionisták gyüjtív lobogója... mert sikkasztók ők (t. i. mi cionisták)... egy ilyen sikkasztót (ez viszont én vagyok) épen in flagranti csiptünk el... feneketlen, gonosz, konok... olcsó pénzért magyarságot áruba bocsátani... stb. stb. Lám én nem csak a premisszát idézem a konkluzió nélkül. Én jóllakásig kóstoltok adok idézetekkel, magyar lap társunk egész frazeológiájából. De hát lehet ilyen frazeológiával élőkől megértést várni? Nem. Egyet azonban igen. Azt, hogy ha máskor felelni akar írásunkra, akkor olvassa végig — és ne hallgassa el a konkluziókat. Ez belé tartozik az újságíróbecsületbe.

— Megdrágult a német vasút. Berlinből jelentik: A nagy anyagdrágaság miatt a vasutigazgatóság 25 százalékos tarifaemelését léptetett életbe.

HIREK

A nagybeteg Csernichowsky javára indított akciónkra ma a következő adományok érkeztek az Új Kelet-hez:

Stern József Cluj 20—
Erdőst József Cluj 25—
Grünfeld Albert 10—
Somerecsapatok gyűjtése (hozzájárultak) Id. Feuerstein Kálmán 50—, Einzweig S., Móse Nátán 20—20—, N. N. 7—, Ábrahám, N. N., Grünfeld Lajosné és Izsákné 5—5—
leivel. Összesen 127—

Lei 182—
Eddig befoly 2786—
Összesen: Lei 2968—

Vajda Sándor a nyelvrendelet-ről. Nagyváradit tudósítónk jelenti: Vajda-Voevod Sándor volt miniszterelnök tegnap fogadta az Új Kelet nagyváradit munkatársát, akinek többek közt ezeket mondta:

— A zsidónyelvű iskola kérdésében a kormányt a kontarkodás és a helyzet nem ismerése jellemzi. Ők egyetlen problémával sem akarnak komolyan foglalkozni és ha valamit meg is változtatnak, azt olyanok közreműködésével teszik, akiknek meghallgatásuk nekik is elsőrendű érdekükben állana. Kijelentette, hogy a nemzeti párt most és kormányrajutás esetén is szívesen hajlandó együttműködni a kisebbségek, természetesen a magyarság képviselőivel is. Reméli, hogy nemcsak a kisebbségek számarányukhoz képest fognak résztvenni az ország kormányzásában.

Erzsébet hercegnő állapota javul. Athébából jelenti: A Smeul torpedórombolót, amely a királyi párt Athénbe viszi, utközben baleset érte. Segítségért kérték Konstantinápolyból, mire a Panthir görög torpedórombolót küldték ki, amely a Smeult bevontatta a pireuszi kikötőbe. A román királyi párt a görög főváros lakosságán lelkes fogadtatásban részesítette, Erzsébet hercegnő állapota javul. Tegnap, 18-án délben a ház 378 volt, délután emelkedés állott be.

A kommunista-per. Bukarestből jelenti: A kommunisták pörének tárgyalásán a terem siralombáz képét nyújtotta. Az éhségstrájkban levő vádlottak alig tudtak felelni a feltett kérdésekre. Reggel nyolckor, amidőn a vádlottakat a fogházból a tárgyalásra vitték, többen közülük az uton elájultak. A tárgyalás megnyitása után Fehér Eteleka, a Kolozsváron letartóztatott kommunista vádlott összeesett a teremben. Később még néhány vádlott lett rosszul. Orvosi segítséget nem lehet nyújtani az elájultaknak, mert nincs orvos. A tárgyalás ennek ellenére tovább folyt. Tanuként hallgatták ki Costa Foru újságíró, akit a vádlott újságírók arra kértek, hogy vállalja el védelmüket. Costa Foru a felkérésnek eleget tett. Tíz perc szünet után Take Polikrat védő erősen kéri az elnököt, hogy vezessék le a legszigorúbb vizsgálót az éhségstrájkjólók érdekében. A tárgyalás után a védők nevében Take Polikrat táviratilag kért kegyelmet a királytól a vádlottak számára, akik már egy év óta synylődnék a fogházban minden bizonyíték hiányában.

Háboruellenes hangulat az orosz csapatokban. Bukarestből jelenti: Jasiból érkezett hírek szerint Tiraspolban a Dnjester balpartján levő orosz garnizonok helyőrségeinek delegátusai együttes ülést tartottak, amelyen a szónokok háborus szándékokat manifestáltak Románia ellen. A katonák bizalmi emberei azonban a háboru ellen nyilatkoztak, mert egy ilyen háborúval semmit sem nyerhetnek.

Egynapos sztrájk Csehszlovákiában. Prágából jelenti: A csehszlovák szakszervezetek uniója, valamint a reichenbergi német szindikátusok szövetsége felhívást intéztek az összes csehszlovákiai munkásokhoz, hogy pénteken, május 19-én a sztrájkoló fém munkásokkal együtt szolidaritásuk jeléül egynapos általános sztrájkot proklamáljanak.

Egalizálják a flottákat. Londonból jelenti: Chamberlain az alsóházban kijelentette, hogy Japán megszerzte a washingtoni hajóegyezményt, mert megtartotta a „Mutsu” dreadnoughtot. Emiatt az Egyesült Államok kormányának két hajózással megerősítette hajóparkját. Ugyanezen okokból a brit kormány elhatározta, hogy két egységet építtet, hogy ezáltal a flotta-arány egyenlődjék.

Amikor Ujvári Pétert megismertem. Minek tagadjam, velem is az történt, mint a legtöbb olvasóval, akiknek osztályrészül jut, hogy kedvenc íróját személyesen is megismerheti. Az írásából képzetelemben élt alakja után, csalódást éreztem, amikor Ujvári bátyánkat először megláttam. Enbennem úgy élt ő, mint regényhősei összes kiválóságainak megtestesítője, daltás, fiatal, örökké mosolygó férfi s helyette egy fáradtarcu, üldözött Ahaszért ismerem meg a valóságban. Nem olyanok képzeltem Ujvári Pétert, már tudnillik külső megjelenésre, mint amilyen. De a lelkeről, a szívről, egyszerűen az emberről egyamban kialakult kép az hű volt és a husból-verből való Ujvári csak újabb színeket vegyített bele, hogy ragyogóbbá tegye. Regényhőst, az elképzelt mesebeli hőst ismertem meg benne, azt az érő és vérző zsidó szívű embert, aki „Földanyánk lovagjai” s az ősi lombként törzsünköt elszakadt, szenvedő s az élet ezer nyomorúságában is örökké jókedélyű életűsők mögött meghúzódik, hogy a sebeket, amelyek neki is nagyon fájnak, mosolyogva egésze ki, hogy a fertőzés tova ne terjedhessen és hogy öröme teljen az élet apró örömeinek örövid ember-társaiiban, akik szívtől regényhősök, mert hiszen valamennyien azok vagyunk. Ez volt az első impresszióm, amikor Ujvári bátyánkat megismertem. Azóta, hogy együtt vagyunk a redakcióban, még jobban megismertem. Rájöttem, hogy a harminc évi szakadatlan munka öregecs ráncai mögött fiatalos kedély kering a véreben s a szíve, a meleg jó zsidó szíve fiatalos erővel pattantotta le magáról a ráarakódott idegen zománcot. És most, amikor azt hiszem, hogy már ismerem, ezzel a fogalommal ébennem: Ime, egy csodálatos termékenységű író, aki egyaránt nagy, mint zsidó éppoly akár mint ember és aki testileg bár minden nappal idősebb lesz, de lelkében mindvégig fiatal marad.

Assér Lemil

Abraham Geiger. A zsidó tudományoknak egyik legnagyobb reprezentánsáról, Abraham Geigerről tart előadást Zvi Infeld tanár az Ivria szombati összejövetelén. A gyűlés délután fél ötkor lesz a strada General Berthelot (Eötvös-utca) 8. szám alatti ortodox zsidó iskolában. Az egyesület egyben értesíti tagjait, hogy könyvtára, melyben az ókori s a legmodernebb héber irodalom egyaránt képviselve van, megnyílt. Azok, akik tagsági díjikkal hátralékban nincsenek, biztosíték ellenében minden szerdán este nyolc és kilenc óra között igénybe vehetik a könyvtárt.

A budapesti börtönökben még mindig vannak román aliatvalók. Bukarestből jelenti: Az „Universul” biztos forrásból nyert értesülés alapján közli, hogy a budapesti börtönökben még 85 román aliatvaló synylődik. E román aliatvalókat azért tartóztatták le, mert okmányaik hiányosak voltak.

Nacionalista diáktüntetés az „Aurora” ellen. Jasiból jelenti: Nacionalista érzelmű diákok egy csoportja tegnap tüntetés keretében elégette az „Aurora” című parasztpárti lap ideérkezett példányait.

Koncentrációs görög kormány alakul. Athébából jelenti: Stratot miniszterelnök lemondása után Konstantin király kihallgatáson fogadta a kamara elnökét, hogy a válság megoldására meghallgassa tanácsát. Valószínű, hogy koncentrációs kormány fog alakulni.

Zsidó könyvtárból nem hiányozhat S. J. Agnon regénye: És a megőrbedt kiegyenszedik...

Oroszország nagy események előtt áll? Bukarestből jelenti: Az „Epoca” szerint Kisenevbe érkezett oroszországi menekültek arról adnak hírt, hogy Oroszország újabb nagy események előtt áll. A cseka — hirszerint — megvonta támogatását a szovjetektől és a parasztságot ellenforradalomra izgatja. Több helyen már fel is lázadt a falvak népe, bevonult a városokba és a szovjetexponenseket megölte. A zavargások miatt Lenin állítólag kész lemondani és egy hivatalnok-kormányt adja át a helyét. Ezek a hírek természetesen a kellő megerősítésre szorulnak.

Az első szállítmány az ukránai éhezőknek. Bukarestből jelenti: A jövő héten fogják Románián át Ukrajnába szállítani az első gyógyszer küldeményt, valamint az élelmiszer és ruhaszállítmányt, amelyet Nansen gyűjtött a Vörös kereszt segítségével. A szállítás és szétosztás a Vörös kereszt megbízottainak és az amerikai segélybizottság kiküldötteinek felügyelete mellett fog megtörténni.

Bönoth Haalijah évzáró gyűlése. A nyári szünidő beállta előtt a Bönoth Haalijah már csak egy összejövetelt tart. Az évzáró-gyűlés 20-án, szombaton este a Calea Regele Ferdinandii (volt Ferenc József utca) neológ zsidó iskolában lesz. Az egyesület elvárja összes tagjaitól, hogy a gyűlésen teljes számban megjelenjenek.

Pilsudszky junius elején jön Romániába. Varsóból jelenti: Pilsudszky marsall junius hatodikán utazik Bukarestbe Skirmunt külügyminiszter kíséretében. A lengyel állam feje három napig marad a román fővárosban.

A bukovinai gabonapanama. Bukarestből jelenti: Az „Izbanda” részleteket közi a bukovinai gabonapanamáról. 900 vagon gabonát a bukovinai Renasterea szövetség, 300 vagon Kleinberg névre kiadott permiszszel exportáltak. A lap szerint a csalóknak kitűnő összeköttetések voltak magas állású miniszteri tisztviselőkkel, akik lehetővé tették nekik csalásaik végrehajtását. A lap szigorú eljárást követel.

Uj járvány az Azori-szigeten. Párisból jelenti, hogy az Azori szigeten egy új eddig ismeretlen járvány ütötte fel a fejét. A portugáliai kormány nagyobb számú egészségügyi csapatokat küldött a szigetre a járvány megfékezésére.

Fellángolt az ir polgárháború. Belfastból jelenti, hogy a városban újabb zavargások voltak, melyeknek négy polgár és egy rendőr esett áldozatul. Egy másik összejövetélén újabb három ember halt meg. Collins és De Valera ma hosszabb tanácskozást folytattak egymással Dublinban.

Özvegy Festingernének. Grünfeld Albert kolozsvári kereskedő 100 leit küldött be az Új Kelethez özvegy Festinger Fülöpne családjának. A pénzt rendeltetési helyére juttattuk.

Zsidó leánycserkészek. A kolozsvári zsidó leánycserkészek parancsnoksága műhelyekben és üzletekben elfoglalt 14—18 éves lányok számára külön csapatot szervez. Felvételre jelentkezhetnek hétfőn, május 22-én délután hét és nyolc óra között dr. Szmuk Otília tanárnőnél, a zsidó sómraacsapatok intézőjénél str. General Berthelot (v. Eötvös-utca) 8. szám alatt.

Lakók, háztulajdonosok figyelmébe! Az új lakbérleti törvény hiteles magyar fordítása szakszerű magyarázatokkal ellátva kapható a Fraternitas nyomdában, Új Kelet kiadóhivatalában (Brassai-utca 10), minden könyvkereskedésben és az Új Kelet összes vidéki elárústitóinál.

Ujvári asztalánál. Nehány hónapja az asztalához huódtam. Félenken leültem az egyik sarokhoz egy perere s azóta mindig ott ülök. Figyelni fogom Ujvári Pétert, ezt a különös embert — gondoltam, mert érdekelnék az emberek és dolgos, akiket és amiket nem értek. Közlebből fogom nézni, meghallgani az elejtett szavait, hátha közelebb jutok hozzá. Jó ideig nem történt semmi. Ujvári bátyánk félháromkor beállított, halkán köszönt, leült, bevett néhány gramm szódabikarbónát, megivott egy pohár vizet, rágyújtott egy különös aromájú cigarettára, néhány percig a plafonra bámult, majd irai kezdett. Négy óra hosszat írt, megszakítás nélkül, vezéreiket, pilput, tárcát, mindent. És hallgatott. Mert Ujvári Péter mindig szótlan. Mikor elkészült, két három kis darab papir volt telerve az ő olvashatatlanul szép gyöngy betűivel, aminek kiolvasásához a szedők nagyítóvevet, sőt órszöveget használnak. Nem tudok, ha azt írom, hogy ha egy por szem kerül a kéziratára: eltakar egy egész betűt. Nos, egyszerű cs da történet. Az öreg ur valahogy beleszólt a kolégák vitájába. Nem tudom már miről volt pontosan szó, csak egy mondat ütötte meg a fületem, amit Ujvári mondott, halkán, szóttagolva, a letisztultság utánózatlan hang-súlyával:

— Én csak azt mondom fiuk, hogy az író, a művész, ha igazán az, sohasem öregedhet meg, mert mindig tanul, mindig kutat és mindig fejlődik. A többi mellékes. Tanulni, fejlődni, kutatni: ez a fontos. Megértettem egy elejtett mondatból az ötvenhárom éves, törődött-testű Ujvári Pétert, az író és az embert. Farkas Lajos

Heinrich Ferenc — Sándor Pál ellen. Budapestről jelenti: A Nemzeti Polgári Párt vacsoráján Heinrich Ferenc visszautasítja Sándor Pál támadását, mely szerint ő álliberális. Kijelenti, hogy pártjával a közéletben halad és elítél minden vallási igaztást. Különösen azokat, akik az ilyenfajta igaztásból erkölcsi tőkét akarnak kovácsolni.

Életbeléptetik Magyarországon a Tisza féle házszabályokat. Budapestről jelenti: A június 16-ára egybehívott magyar nemzetgyűlés első teendői között az indennitás megszavazása szerepel. Az ellenzéki pártok vezetői részéről már több ízben hangzott el az a kijelentés, hogy az indennitást nem adják meg a kormánynak és nagyobb vitát indítanak, amelyben kiterjeszkednének az összes választási sörélmek elmondására. A vita ennek folytán huzamosabb ideig eltarthat. Ép ezért egy kormány körében, mint az Egységes Párt vezetőinek társaságában elhangzott az az óhaj, illetve kívánság, hogy a nemzetgyűlés megalakulásakor egyszerű szavazással mondja ki, hogy — nem mint az elmúlt gyűlésen — a régi házszabályok lesznek érvényben, hanem a Tisza-féle 1912-ben hozott új házszabályok alapján kívánja tanácskozásait folytatni.

Gorkij Maxim új könyve. Berlinből jelenti: Németországban most jelent meg Gorkij Maxim új könyve „Oroszország és a világ” címmel, amelyben Gorkij Európa végét jósálja. Az átkos háboru után Európa elvesztette hitét és gényűsát, erkölcsi tekintélyét és kulturális értékeinek nagyságát. Az idegenfajú tömegek kivülről jövő nyomása, a belső anarchia kirobbanása, a felgyült kapzsiság, rosszakarat és becsavagy végetvetnek Európának.

Jó hír. A brassói Metropol-száloda kóser étterme megnagyobbítva és renoválva kedden, folyó hó 16-án új-ból megnyílt Katz és Káhn vezetéssel.

A nők választójoga

Bukarest, május 19. A választóreform előkészítésére kiküldött parlamenti bizottság foglalkozni fog a nők választójogának kérdésével is, ezenkívül tárgyalás alá kerül a tisztviselők összeférhetetlenségének ügye. A készülő javaslat a választókerületek számának csökkentését is tervezi.

Na

Ósi nagy háteget tisztelni tetem. Megöreged csak épen az maradjon fiatal tehetsége a fiatal csak úgy magát dolgozna érte. Az demokráciája. Na demokrácia, csak den öreg ember keia ejtőzik. Az emlékeket kapu Rosszul fizet, meluta a világon, emlék nem ér husz éves ember mint az ötvenéves

Nekem mind emlékeim. Talán okom rá, hogy egy fiatal nap sugárból nap pott. Azt hiszem nek is anyaköni kiskoromban szüdes ember. Legtem, mikor a vilis. Mert én öreg Öregem, szegénye

De azért nem vasztalaaul mult dök. Ezer szíre csurgatott rám drága, hűsleges ajnározott és jölt gazdag volt, a lók csak sok tejet kaptak az édesar illatos költészetet

Egyszerű as anyám, szerény é amit mondott és természetes volt hozott a világra olyan természetes sejtette volna, h Vannak emberek seketek hordanak tudnak rójuk. Az Mert köit volt

meg az élet, de taian. Legtöbbsz az élet nem állt nagy árnyékával, el, mint egy látogóan, megfoghatla Ezernyi ezer es lelkében, csodás zata, amit csöndes belőle és sirtak, mese ezüstvirágja, mertem életemben sélni, mint ő, pe jiddisül tudott. M nemesebb mult legelfelejtettebb e kezdett. A hit felek ki az ő mes mindig frissek és moru, édes szájjá hajnaloztak.

Az ő meséből korom legszebb sélt, so fáradt, s akkor, pedig gyeség és a fáradtság érzéseim. Sokszor mesélt, mert a szátkon csak egy keménykedett.

— Gyere, drádesen — gyere v Az ölebe vont berekről, akik es volt a vacsorám. Szippurim minden monides és Lurja delmi vacsora volt vajaskenyere mia mann-fiut.

Messini talán Gondolom, tu sokszor bizony sz Mért hogy épen nem az édesapám aki huszesztendő az egész Talmudó korában befejezte Az apám rabbi szelid ember. Tu de még a tizedik

TUNGSRAM

Napok és esztendők

— Irta: Ujvári Péter —

Ósi nagy hazugság, hogy az öreg éget tisztelni kell. Én bizony tiszteltem. Megöregedni nem nagy kunszt, csak épen az kell hozzá, hogy ne maradjon fiatal az ember. Akinek nincs tehetsége a fiatalsághoz, megöregszik, csak úgy magától, anélkül, hogy megdolgozna érte. Az öregség a napzabolok demokráciája. Nincs is semmi másban demokrácia, csak az öregségben. Minden öreg ember egy koszon el: emlékeim ejtőzik. Az első drága ifjúságért emlékeket kapunk. Az idő ezzel fizet. Rosszul fizet, mert nincs rosszabb valuta a világon, mint az emlék. Száz emlék nem ér föl egy illúzióval és a huszéves ember életűtsága többet ér, mint az ötvenéves macakos éniakarása.

Nekem mindazonáltal kedvesek az emlékeim. Talán azért, mert nincs okom rá, hogy az öregségem féltékeny legyen a fiatalágomra. Melegből és napsugárból nagyon sokat az se kaptam. Azt hiszem, bárha erről nincsenek is anyakönyvi adataim, nem is kiskoromban születtem, mint más rendes ember. Legalább huszéves lehettem, mikor a világra jöttem, talán több is. Mert én öregeen kezdtem az életet. Öregeen, szegényen és fáradtan.

De azért nem kell hinni, hogy tavasztalanul multak el az első esztendők. Ezer szíre bontott aranyemelet csurgatott rám két fekete szem. Két drága, hűséges és ótos szem, amely ajnározott és joltartott. A Neumann fia gazdag volt, a Leuchter gyerek is, de ők csak sok tej és sok vajaskenyeret kaptak az édesanyjuktól. Engem édes, illatos kötéssel itatott az édesanyám.

Egyszerű asszony volt az édesanyám, szerény és természetes. Minden, amit mondott és csinált egyszerű és természetes volt. Tizenkét gyereket hozott a világra olyan egyszerűen és olyan természetesen, mintha nem is sejtette volna, hogy nagy dolog ez. Vannak emberek, akik isteni képességeket hordanak magukban és nem tudnak rólok. Az én anyám ilyen volt. Mert költő volt. Ezer teherrel rakta meg az élet, de ő meg sem érezte talán. Legtöbbször meg sem látta, mert az élet nem állt meg előtte fenyegető nagy aranyával, csak mellette surrant el, mint egy látomás, színesen, ragyogóan, megfoghatatlanul. Mert költő volt. Ezernyi ezer csodakép szunnyadt a lelkében, csodás multak ezer káprázata, amit csöndes estéken kiszírmoztak belőle és sirtak, muzsikáltak, mint a mese ezüstvirágja. Kevés asszonyt is mertem életemben, aki úgy tudott mesélni, mint ő, pedig irni-olvasni csak jiddisül tudott. Megelevenedett a legnemesebb mult és megelevenedett a legelfelejtettebb ember is, ha mesélni kezdett. A hit fehér habjából emelkedtek ki az ő mesealakjai, azért voltak mindig frissek és ujjászületettek. Szomorú, édes száján örök feltámadások hajnaloztak.

Az ő meséiből hasadtak ki gyermekkorom legszebb ígéretei. Amikor mesélt, se fáradt, se éhes nem voltam akkor, pedig gyermekkoromban az éhség és a fáradtság voltak a legtartósabb érzéseim. Sokszor ő maga is csak azért mesélt, mert a szoba hideg volt és az asztalon csak egy kis száraz kenyér keménykedett.

— Gyere, drágám — hívott csöndesen — gyere vacsorázni.

Az ölébe vont és mesélt. Szent emberekről, akik csodákat műveltek. Ez volt a vacsorám. De az asztalunknál a Szippurim minden fényalakja ült. Majmonides és Lurja és a Bal-nesz. Fejedelmi vacsora volt. Nem irigyeltem a vajaskenyere miatt a gazdag Neumann-fiut.

Mesélni talán tőle tanultam. Gondolom, tudta ezt ő maga is és sokszor bizony szomorkodott is emiatt. Mért hogy épen ő rá ütöttem, miért nem az édesapámra, mint a bátyám, aki huszesztendő korában befejezte az egész Talmudot és huszonnyolc éves korában befejezte az egész életet.

Az apám rabbinus volt, bölcs és szelid ember. Tudós volt a nagyapám, de még a tizedik szépapám is. Nem-

zedékről-nemzedékre szálltak át a nagy föliansok, amelyekből, nem tudom már melyik generációban, a Maharam Sif is kibányásztta még mai napig is ragyogó igazságait. A Talmud volt a mi családjunkban az ősi dominium és ha akadt volna valaki, aki kizüllik belőle, azt ugyancsak letiporta volna a családi kevélység. De nem is akadt ilyen szegénye a familiának sok-sok emberöltőn keresztül. Csak az utolsó generációban görbült lefelé a magasra ivelt családi hagyomány. Én nyomtam le. Én voltam az első eltávolodó.

Hogyan történt ez a megmásulás és mi vitt rá erre a hűtlen elszakadásra, ma már csak homályosan érzem. Csak annyit tudok még: levegő nélkül éltem sokáig, egy elsüllyedt világban,

ahol csak a mult világított. Egyszer aztán kiurtam belőle magamat. Az igazság szorított fölfele, de itt már a hazugság ölelt magához. Hogy embernek érzem magam, ahhoz kevés volt az igazság. De az első hazugságban már embernek éreztem magam.

Szép és kedves hazugság volt.

Még nem voltam tizenháromesztendő, mikor Nagysurányba kerültem, a híres rabbi Plauth Feivel jesivájába. Önállóan hallgattam már akkor az előadásait és a himlőhelyes Códik, a rabbi fanulnsa, nagy jövőt jósolt nekem. Rabbi lesz belőlem, de legalább is sacmac. A ragyogó kilátás nem szédített el, mert forrt már bennem az én forradalmam és keserű haraggal gondoltam a jövőre, amely korhadt gerendákon akart kitornyozni az életemből. Nem várom meg, amíg rám tetejezi magát. És kezdtem szétrombolni a jövőt, amely még meg sem született.

Voltunk vagy ötven haton kérdés-

sóvárgók. Gyerek-aszkéták, akik tizenéves korukig a sáttánnal verekedtek, de tizenötéves korukban már az étellel és a multal viaskodtak. Titkos társaságba forrtunk össze, huuytszemü ablakok mögött a kövér Herzné viskójában. Itt tanyáztunk és ettünk kenyeret, de az italunk az istenek itala volt: nektár, amely részegített, édes mézital, amit betüvirágokból csiholt ki a lelkünk. De idegen betükből.

Még nem szakadtunk el a Talmudtól, de a szerelmünk már nem az övé volt. Szorgalmasan jártunk az előadásokra, de otthon idegen könyveket bujtunk. Fizikát, históriát és különféle grammatikát. Nehéz munka volt, mert titkolni kellett. Kiátkozás járt volna érte, ha megtudják, hogy Lessing Lexikonját olvassuk, a Móre Nevochim helyett. Német világban élt még az akkori zsidó és mi is a német kultúrával szeretkeztünk. A talmudi disziplina alaposságra szoktatja az elmét és mi is lehetőleg alaposan skartuk megismerni az akkori német irodalmat. A grammatikán kezd-tük tehát jól lehet, hogy elég jól beszéltünk és türethetően írtunk is németül.

A szent föliansokba loptuk be a profán írásokat és alakoskodtunk. Ha már megszenstelenítettük idegen írásokkal a szent írást, megszensteleníthetjük egy kis hazugsággal is. És a fizika, vagy a grammatika szabályait azon a sajátság-

osan kántáló hangon énekeltük, amelyen a talmudot tanítják a bét-hamid-rásban. Még a formulákhoz is ragaszkodtunk.

— Frégt reb Hauptwort? Worim steht: Es reitet der Vater mit seinem Kind, worum heisst est nist: Es reitet der Vater mit sein Kind?

— Enfert reb Hauptwort: dusz steht ezoj wegen dem Fall...

Szakállas zsidók mentek el az ablak alatt, néha meg is álltak és áhitatosan hallgatóztak. Szorgalmas, jámbor böcherlik a Herzné böcherlijai. Milyen szent elmerüléssel tanulják a talmudot. Frégt reb Hauptwort. No, ez bizonyosan valami nagy gáon lehet, talán épen valami tannai, mint Aba, vagy Abtalon. Most már nem csak a himlőhelyes Códik, de még a szakállas Buxbaum és a Braun is hirdette, hogy nagy jövő vár énám. Akárki meglássa: sacmac lesz ebből a gyerekből.

Mindenki hitte, csak az édesanyám nem. Az ő szíve már megérezte, hogy megváltoztam. De gyöngéd és türelmes volt és nem faggatott. Csak a Judit néni tudott az aggodalmairól. Ez a Judit néni is azt szerette volna, hogy rabbi legyen belőlem, de legalább is sacmac. Sokat szenvedett szegény, mikor látta, hogy évről-évre fogynak a kilátásaim. Urísten, talán még doktor is lesz ebből a fiuból.

Hát ettől a szegénytől megkímélta őket a jó isten. De hogy rossz pályára tévedtem, azt már mindenki látta. Hogyne, mikor már rántalkoztam a németre is és mindig csak magyarul beszéltem, mint egy paraszt a Kandáiból. Aztán szörnyű híreket adtak szájról szájra istentelen cikkekről, amiket magyar nyelven magyar ujságokba írtam. Akkor már úgy beszéltek rólam, mint Mendelsschnról, aki szintén csak szegényt hozott a zsidóságra.

Az anyám szegény most sem faggatott. De Judit néni nem bírta tovább és egyszer csak kibuggyant belőle a kínos bizonytalanság.

— Hát tulajdonképpen mi akarsz te lenni?

— Ujságíró, ha eleget tanultam.

Nagy elámulás didergett a szája szélén. Pár szempillantásig hallgatott, aztán rámnézett, mint egy elveszett emberre, kezébe vette a kezemet, mintha mély örvény széléről akarna visszarántani és szinte sirt is:

— Jó, jó. De a jövő! a jövő!

Judit néni már akkor tudta, hogy az ujságírás nem jövő. Okos asszony volt.

Az anyám csöndes megadással csak hallgatott. Akkor is hallgatott, mikor azt ujságolták neki, hogy borotválkozom. De mikor megmutatták neki a „Szegedi Híradó”-t és azt mondták, hogy éhun-e, a gáónok unokája magyar ujságnak adta el a testét-lelkét, megharagudott.

— Hol csinálják ezt az ujságot? — kérdezte.

— Szegeden.

— És mikor csinálják?

Backné mindent tudott. Erre is megadta a feleletet.

— Este és éjszaka. Minden ujságot akkor csinálnak. Ötör kezdik és hajnalban befejezik.

— Nohát — piritott rá az édes anyám — láthatod, hogy hazudtál. Ha ötör kezdi az ujságírást, mikor megy akkor minche-hez?

Hogy az ember elmaradhasson az esti imádságtól, elképzelné se tudta. Sokféle dolog volt az én életemben, amit nem tudott megérteni. Mért írok könyveket? Kinek írom őket? Amit meg kellett írni, az már meg van írva és olyan tökéletesen, hogy tökéletesebben már nem is lehet. Itt van először a Tóra. Abban minden van. Aztán itt van a Szippurim, meg a Széfer Maszjot, meg az Ojcer Jiszroel. Hát mi az, amit a „Legendák”-ban megírtam? Megmondtam neki.

— Ugy, hát a bünös asszony csókját is megírtad?

— Azt is.

— Szép történet — szólt elmerengve és halk muzsikálással áradt ki belőle a legenda.

Hozzá simultam, mint gyermekkoromban és édes borzongások pontoztak a hátamon. Mennyi szépség, mennyi ragyogás glóriázta meg az ő képeit! Mély alázat nyomta le a fejemet. Igazán nem tudom: miért írok könyveket, mikor ez a tudatlan asszony ezerszer szebben mesél.

— Te is így meséled? — kérdezte aztán.

— Nem. Te szebben tudod.

A hugom, aki büszke volt az író-testvéreire, közbeszólt:

— Ne hidd el. Hiszen már németre is lefordították a könyvét. És tudod ki fordította le? Bakonyi Károly.

— Furesa — feleli az édesanyám. — Még sohse hallottam, hogy egy lamen-tyent így hívjanak.

A hugom nevetett:

— Nem lamen az, hanem excellenciás ur. Császári és királyi altábornagy.

Az anyám elsápadt. Tehát nem egy lamen fordította le. Hanem egy tábornok. A tábornokok között nincs zsidó. Még csak zsidó se az, aki lefordította.

Nem szólt semmit, csak felállott, lassan az almáriomhoz ment, az imádságos könyvek közül csöndesen kivette a könyvemet és a hugomnak adta:

— Tedd a puszelek közzé.

A könyvem indexre került.

Sohsem említette többé a könyvemet, se az altábornagyot, aki lefordította. Az írói pályám nem érdekelté, a sikereim, ha itt-ott gyöngén kiütköztek, nem lelkesítették. A lányok persze so-

Néhány hó-
ódtam. Fő-
ik sarokhoz
lig ott ülök.
Pétert, ezt a
oltam, mert
és doloz,
értek. Közé-
ghallgatni az
zelebb jutok
éent semmi.
mkor beállít-
éült, bevett
rbónát, meg-
gyujtott egy
ára, néhány
a, majd irai
at irt, meg-
sket, pilpult,
gatott. Mert
tlan. Mikor
darab papír
rashedatlanul
inex kiolva-
gyitöiveget,
k. Nem tul-
ha egy por-
: eltakar egy
r es da tör-
y beleszólt a
tudom már
ő, csak egy
ilemet, amit
szótárolva,
atlan hang-

ndom fiuk,
ha igazán az,
k. mert min-
t és mindig
es. Tanulni,
ntos.
jtott monda-
es, törődött-
író és az
arkas Lajos

— Sándor
entik: A Nem-
ján Heinrich
dor Pál táma-
berális. Kije-
széputon halad
egatást. Külö-
lyenfajta izga-
sarnak ková-

gyarorszégon
yokat. Buda-
s 16-ára egy-
etgyülés első
nitás megsza-
nézki pártok
b izben hang-
gy az indem-
a kormánynak
k, amelyben
szes választási
A vita ennek
eltarthat. Ép
reiben, mint
nek társaságá-
j, illetve ki-
nyülés megala-
ással mondja
z elmúlt gyű-
lyok lesznek
za-féle 1912-
lyok alapján
rtatni.

könyve. Ber-
szágban most
m új könyve
mmel, amely-
t jósolja. Az
pa elvesztette
esi tekintélyét
Az
ról jövő nyo-
irobbanása, a
arat és becs-
ak.

Metropol szál-
gyobbítva és
ő 16-án új-
hán vezetése

Jajoga

A választóre-
ldött parla-
ni fog a nők
el is, ezen-
a tisztvise-
ek ügye. A
ztókerületek
tervezi.

kat beszéltek rólam, de ő legfeljebb csak ennyit mondott:

— E chosover jid iz er geblieben, ün dusz iz der iker.

Ezt a hitét nem tudta megrendíteni semmiesem. Minden kis dolgomra és minden nagyobbra is ráfonta ezt a hitét és nem engedett belőle. Ő volt az egyetlen, aki nem hitte, hogy öregszem. Mindig olyannak látott, amilyenek gyermekkoromban ismert. Ami nem tudott beformálni ebbe az elképzelésbe, az neki csak káprázat volt, amit nem kell hinni. Amikor megdöbbenem, az volt az első szava: drága, jó zsidó asszonyt kapott. És igaza volt. Mikor fiam született, megint csak erre gondolt. Egy jó zsidóval több, hála Istennek. Azt hiszem, a csupasz arcomra szakált álmodott és a vállamra papi kabátot és mikor hosszú, magányos téli estéken rólam álmodozott, drága két kezével addig-addig gyúrta a forrámat, amíg csak olyanok nem láttak, aminő a jesivában voltam.

Péter és a rebecen

Egy kis visszaemlékezés Ujváriára

Gyerekkoromban nagyon irogattam, megtudni a gyapámról sok mindent. Milyen volt a külseje, — fotográfia nem maradt róla — hogyan beszélt, mint okoskodott, kiket szeretett. Anyám el-érzékenyült, valahányszor édes kislányom nála arca után, akiről Ujváriban úgy beszéltek mint egy szentről. Ha nagyanyámhoz utaztam, a templomban dédelgettek az embereket. Reb Wolf unokája, mondogatták gyöngéden. Nem úgy mentek, a rebbe unokája, pedig nagyapám pap volt Ujváron. Ugy hangzott, mint amikor a ropsciről áhitatosan azt mondják késő hívei most is: Der rebbe reb Naftoli.

Mégis, tudni szerettem volna többet róla. Általában érdekelték az őseim. Apai részről való családomban több tragikus eset fordult elő, legjobban a vinkovcei vásáros esete kapott meg, aki a leánya lekodalmára sietett haza, hajszolta a lovakat és egy fordulónál ló, kocsi, áru az árokba zuhant, rá az örege, aki szörnyethalt. Anyai részről való családom férfiai papi emberek voltak, legnagyobb nimbusza a családnak a „Remó” volt, az énekes tudós és liturgikus, aki az askenáz zsidóság imakönyve szövegét rendezte.

Nagyapámról kéziratok maradtak, amiket akkor nem értettem és egy gyöngyírással írott levél, amiben megfeddi apámat. Apám ugylátszik panaszkodott neki, hogy sok elfoglaltsága miatt nem tud mindennap taládot tanulni. A sok elfoglaltságot nem fogadta el melegséggel. A szellemiek miatt szabad elhanyagolni az anyagiakat, — írta — de megfordítva sohasem.

Egyszer eljött hozzánk anyám testvére, Péter. Nagyon megörültünk neki, de én mégis csalódtam, mert úgy véltem, hogy föllelem nagyapámat benne, aki bizonyára tiszteletreméltó szakállas ember volt, vallásos és egyszerű. Péter azonban elegáns, nyurga kifinomodott Biedermayer-iffu volt. Gondosan nyírott vörös fofaszakállal. Anyám előtt nem is titkoltam véleményemet, mire kijelentette:

— Fájdalom, ami a vallásosságot illeti, hát bizony Péter nem jár nagyapának a nyomdokain, de a szíve és az esze egészen az övé.

Erről nemsokára meggyőződtem. Akkoriban a hitközségünkben nagy forrongás volt. A község két családja zongorát rendelt Bécsből. A rabbi öt prédikációban mennydörgött ellene és a szombat délutáni perek-előadásokon is szóvált, egyszer sirt is, amikor szóba hozta, hogy hívei között mennyire elharapózik az istentagadás.

A két család röstellte magát és arra hivatkozott, hogy a statusquo hitközség papja is hozott zongorát a leányának, már pedig az is egy rendes pap, szakállas, pájesszal. A felesége fejét paróka fűdi, a gyerekeit istenesen nevelteti.

Péter megjött Szegedről és már

Imádság vig ünnepen

Ujvári Péternek, jó öreg mesteremnek, elsőnek, az örökösökkel belyegéseink között

Isten szolgája Gús Chalav, szegény, Szomorúan és így imádkozott:
Oh én Uram, ma, jú in esteleá
Fordítsd sugár s arcad felém,
Ki vagyok látszó kislányom:
— Isten szolgája Gús-Halav szegény,
Szomorúan és így imádkozott.

Ma napja van, hogy győzött az igazság,
S oh én Uram, ez egy estele c ak,
Hadd részeítsen táced dal és vigasság,
Ma szívat édes mámorral itassák.
Csókok és minden ami vére hat:
— Ma napja van, hogy győzött az igazság,
S oh én Uram ez egy estele c csak.

Ne bántsanak ma, látomások, képék.
Ma minden vágy, a gyűlöletből fússon
Majózanak, hidd meg nekem a véték.
S oh én Uram, a földi lánynak s épek,
S egyenlen e ókra nem is vágyasson:
— Ne bántsanak ma, látomások, képek,
Ma minden vágy, a gyűlöletből fússon.

S Isten szolgája Gús Chalav szegény
Remegve ártogatók, szent esodát.
És hangot hallott. Halk volt a remény
És csók t érteit s iván és száná
És csók égette sápadt hokát:
Isten szolgája Gús-Chalav, szegény,
Remegve várt egy esodós szent esodát.

A csók Istennek csókja volt és égett
És Isten hangja szólt a csók megöl.
Múlt kivántal: több jutott ki csók:
Égő, örök csók, p-r sel mint a bélyeg,
Holtat föltámaszt és élét megöl:
— A csók Istennek csókja volt és égett
És Isten hangja szólt a csók megöl.

És Gús Chalav azóta mindörökké
Ott hordja homlokán az égő csókot.
Fáradt fejét lehajtja minden rögre,
A csók elől szegény, hogy szökne, szökne,
Sok néki már, — s hiába sok már, — oh sok:
— És Gús Chalav azóta mindörökké
Ott hordja homlokán az égő csókot

Giszkalay János

este meg kellett jelennie a templomban.

Korán volt, az emberek réndükben állottak a templom előtt és megbeszéltek a nagy eseményt. A tanácskozásba belevonták a szegedi újságról is. Péter kijelentette, hogy nem szól az ügyhöz, amíg nem vizitelt le a rabbinál.

A zsidók nagyon kíváncsian lesték a vizit eredményét.

Másnap megtudták:
— Nyugodtan lehet zongoráztatni a leányokat.

— Hogy-hogy, a rabbi megengedte talán?

— Nem a rabbi engedélye fontos itt. Fontos, hogy a kislányoknak hallásuk legyen és hogy a zongora itt is legyen már.

Nagyon értelmetlenül állottak a kijelentés előtt az emberek.

— Azt mondom maguknak, hogy ha a papnak zongorára telne és a kislánya zongorázni szeretne, ő is zongoráztatná a gyereket.

Megdöbbenek.
— És hol az igazság? — kérdezték az egyik.

— Az igazság fönt van az égben, de a zongora legyen a szobában. Megjöttek a zongorák.

Nem télt bele egy félév és a pap leánykája ott zongorázott az egyik családlad pianinóján.

Láttam, Péter igaz prófétának bizonyult, szótlan is anyámnak: most már elhiszem, hogy hasonló nagyapához.

De anyám nagyon kíváncsi volt megtudni, miből következtetett Péter és megkérdezte tőle egy levelében. Péter kurtán válaszolt. Levelézéslapon:

„Nemcsak a pappal beszéltem, hanem a papnéval is.”
A lapot kézzel-kézre adták a községben.

— Nagyon okos ember az a fiatal újságró — mondták — de a rebecen se kiskutyá.

Szabó Imre

Az Ujvári-jubileum műsora

A Magyar Színházban május 21-én, délelőtti fél 11 órakor

1. Tisztelgések.
2. Sas László: Ujvári az iradalomban.

3. Szezonkeresztények.

Irta: Ujvári Péter.

Rendező: Izsó Miklós.

Szereplők:

Galambos..... Izsó Miklós
Galambosné..... Miklóssy Margit
Edith a leányuk.... Izsáky Margit
Kemecsey..... Oláh Ferenc
Szentén Gábor Lengyel Vilmos
Történet Balatonföldváron 1919-ben.

Ligeti József,

a Román Opera balletmestere.

4. Camille Saint-Saens: A Halál és a leány.
5. Liszt II. Rhapszódia.
6. J. Strausz: Donau-walzer V.

D'Arin Zahara

7. Wagner: Lohengrin imája.
8. Dalok.

Zongorán kíséri: Brody Miklós.

Barnáné Z. Erzsébet táncol

9. Kaczér Illés „Hat tánc” c. versét előadja Forgách Sándor.

Kaczér Illés konferál

Jegyek máttól kezdve a Magyar Színház pénztáránál.

Ujvári a redakcióban

Senkit és senkit nem vesz komolyan Ujvári, csak a napi gondokat és önmagát. Ha beszél vele, mindig nevet és a legkomorabb bajokról is keserű, de mélyértelmű humort mond. Regényt, drámát, novellát és vezércikket ír, ez a mestersége. De tréfákat csinál és vicceket mond az egyénisége. Két test és két lélek. Az egyik a könyvben, lapban és pódiumon, a másik a napi életben.

Bejön, jobbra-balra derűsen köszön és ül az asztalához. Nem lát és nem hall, pedig velünk, c-upa fiatalokkal egy szobában sokat láthatna és még többet hallhatna.

— Nem zavarjuk Ujvári bátyánk?
— Nem fiam, engem a lármám nem zavar.

Ir és szövegdobozát eszik. Aztán megint ír és megint szövegdobozát eszik. Sokat ír, de többet eszik a szövegdobozából. Aztán befűzi az irást husonnégy órára, de a szövegdobozát csak egy negyvenóra teszi el. Mire az irásból csak megél, de a szövegdobozát az irásai önmagukban is mindig élnek.

A legöregebb, de ma is a legélénkebb

— Bratianu az új miniszterelőnök.

— No, és most Léb rendezésben fog fizetni?

— Ez nem bizonyos.

Akkor mi közöm nekem az egészséghez? Azért vezércikket ír az új miniszterelőnökről és megmondja Bratianunak, mit kellene csinálni.

— Bemutató van a magyar színházban. Uj szíri nagy szerzeménye.

— Még kell dicsérni a kritizásban. Megnézi a darabot, véleményét nem mond és valamilyen amerikai zsidó hírből ír egy pilpult.

Belpolitika, külpolitika, közgazdaság, riportok, színház és sport és más minden, ami ebben a műhelyben készül csak arra jó neki, hogy vezércikket írjon róluk. Különben nem olvassa és nem beszél róla.

Ujvári Péter csak ír, mesél, tanácsol és bírál. Amit róla irnak, beszélnek, arra nem figyel. Ezen túl van. Nem érdekli. Főleg az a számára minden emóció. Nem védekezik, nem reagál. Egészen bizonyos, hogy így jár a legjobban. Sokat ír és mindent megtanult.

Harmine évig írt mindenfélét. Ma mindent ír. Amit a szerkesztő akar és ahogyan a szerkesztő akarja. Sorra, időre, minőségre vagy mennyiségre.

— Bátyám, egy hírfeljegyzést Bialikról és két pilpult Szerényiről és Poincaréről.

— Öt órára jó lesz?

— Ha lehet félóraigya.

Félnégykor már szadik.

— Bátyám négy hasáb helyet jelent a nyomda. Hat óra van és állnak a szedők. Tárcá még nincs.

Hét órakor kész az ötlabas tárcá.

A betűi apró gyógyszernek, patit kompressz a készítése. A szedők nagyítóval sillabizálják, de nem haragszanak. Mégis ők élvezik először a legjobbízú irást.

A budapesti újságró-szervezet titkára volt Ujvári Péter, minden pesti újságró és minden kiadót úgy ismer, mint Marton Ernőt és Lób Ödönt. De azokkal mások érdekében veszekedett.

A cionista ifjúság lelkesedése és rajongása örömmel tölti el. Ő az „Egyenlőség” szerkesztőségében is cionista volt. Nem gyűjtött sékelt, nem énekelt Hatikvát. De írásaiban halálra gunyolta az asszimilációt. Nem volt tagja a cionista szervezetnek, de a legrégebb magyarországi cionisták közül való. Senki annyira nem utálta a zsidótlán zsidókat, Maise rábéli szittyáit, mint a zsidótlán zsidó „Egyenlőség”-nek ez a főmunkatársa.

Ma nincs benn a szerkesztőségben, a cikket a Thököli-utról küldi óránként és flekkenként. Itt mindenki róla ír és óráig gondol.

Mi nagyon szeretjük Ujvári bátyánkat, akit a jóisten százhuszig éltesen.
Knöpfler Bernát

Ha gyorsan kiszolgált, pontosan kimért és jó tűzifát akar, forduljon a Frenkel-fatelephoz

1347

(vált Janovitz és Tsa) Strada Aprinjarelor (Gyufagyár-u.) 13. Telefon 2-90, 4-01, 2-64.

KÖ

Nemzetk

A nemzetk szemleutja.

larálfák

— Az Uj Kelet bu

A nemzetk régiben ülést amelyeken az közvetlen hajó közösen több igót hoztak. L szó, hogy a Duna hosszabta szes partmenti mára és nem te azokat a megályek eddig volt rátságos államán forgalomtá

Ugyanebben

Bécsben is volt amelyen a határ kiviteléről volt nemzetközi Dunajelentek meg, hajózási vállalki küldöttéi. Tula bizottság határsáról tanácskoztak kérdésre vonatkozó mértékben mege

A Dunahajóz legesen meg len állana fenn még Duna torkolati kérdése, amely zása óta fennálló bizottság felügyében a partmenti kül képviselve v zottságnak évtíz levő, régi törvényket még annakidratifikált, valóság vannak a Duna t

A bizottság a hogy előre szabávitás kérdéseket, során bármilyen nek, nehogy olysának elő, mint a kor az egyes ak hirtelen beállott pánik tört ki s jében biztonságba lyezni, egyes vállkárók érték.

A nemzetközi „Carolus Primus” kezett Saulinára, csolnak kíséretében vannak a k megbizottai, akik szemleutjukat bef közlekedésre von azonnal meg is te a Szulina esatorna léről lesz szó, e azonban a régi cseh-szlovák és ju igen feltételek me egyenzen a Duna a Fekete-tegeri

Bal

(x) A határszé sági konferenciája sok országos konfe régóta folynak az első napjaiban les határszéli városok lesz hivataly megvit konferencia és egyt a okra a bajokra, városok egykor pez megbénították. Eper cia óriási horderején határszéli városok és már eddig Már, Lugos ipari és kor ségei bejelentették

(x) Adómentes jelentik: A pénzügyi éte értelmében a g üzemenkél sajtolt ol szére személyenként

KÖZGAZDASÁG

Nemzetközivé teszik a Dunát

A nemzetközi Dunabizottság szemleutja. Szabaddá deklarálják a Vaskaput

— Az Uj Kelet bukaresti munkatársától —

A nemzetközi Dunabizottság nemrégiben ülést tartott Bukarestben, amelyeken az utódállamok közötti közvetlen hajózási forgalomra vonatkozóan több igen jelentős határozatot hoztak. Lényegében arról volt szó, hogy a forgalmat az egész Duna hosszában megnyitják az összes partmenti államok hajói számára és nem teszik meg továbbra is azokat a megkülönböztetéseket, amelyek eddig volt ellenséges, vagy barátságos államok hajói között a román forgalom fennállottak.

Ugyanebben a tárgytan azóta Bécsben is volt egy tanácskozás, amelyen a határozatoknak praktikus kivételéről volt szó. Ezen már nem a nemzetközi Dunabizottság kiküldöttjei jelentek meg, hanem az összes dunai hajózási vállalatok megbírói és kiküldöttjei. Tulajdonképpen a Dunabizottság határozatainak végrehajtásáról tanácskoztak és minden egyes kérdésre vonatkozóan a legteljesebb mértékben megegyeztek.

A Dunahajózás kérdései ezzel véglegesen meg lénének oldva, ha nem állna fenn még egy nagy kérdés, a Duna torkolati részén való hajózás kérdése, amely a Vaskapu szabályozása óta fennálló nemzetközi Dunabizottság felügyelete alatt áll, amelyben a partmenti államok kivétel nélkül képviselve vannak. Ennek a bizottságnak évtizedek óta érvényben lévő, régi törvények alapján, amelyeket még annak idején minden állam ratifikált, valóságos szuverén jogai vannak a Duna torkolati része fölött.

A bizottság a napokban ült össze, hogy előre szabályozza mindazokat a vitás kérdéseket, amelyek a hajózás során bármilyen módon felmerülhetnek, nehogy olyan esetek fordulhassanak elő, mint a múlt év telén, amikor az egyes aldunai kikötőkben a birtelen beállott fagy miatt valóságos pánik tört ki s mert a hajókat idejében biztonságba nem lehetett helyezni, egyes vállalatokat jelentősebb károk érték.

A nemzetközi Dunabizottság a „Carolus Primus” jacht-on tegnap érkezett Sulinára, két francia motoros csónak kíséretében. A jacht fedélzetén vannak a különböző nemzetek megbízottjai, akik néhány nap alatt szemleutjukat fejezik és az aldunai közlekedésre vonatkozó javaslatukat azonnal meg is teszik. Mindezekelőtt a Szulina esatorna hajóhatóvá tételéről lesz szó, ezzel kapcsolatosan azonban a régi tervről is, hogy a csehszlovák és jugoszláv hajók milyen feltételek mellett közlekedhetnek egészen a Duna torkolatiáig, esetleg a Fekete-tengeri román kikötőkbe.

Belföld

(x) A határszéli városok gazdasági konferenciája. A határszéli városok országos konferenciája, melyre már régóta folynak az előkészületek, június első napjaiban lesz Nagyváradon. A határszéli városok gazdasági sereglőit lesz hivatva megvitálni ez az országos konferencia és egyuttal orvoslást találni a. okra a bajokra, melyek a határszéli városok egykor pezsgő gazdasági életét megbénították. Epen ezért, a konferencia óriási horderejénél fogva, az összes határszéli városok részt fognak venni és már eddig Máramarossziget, Szatmár, Nagyvárad, Arad, Temesvár és Lugos ipari és kereskedelmi érdeklődései bejelentették megjelenésüket.

(x) Adómentes olajok Bukarestből. A pénzügyminiszter új rendeletében a gyárakban és magánüzemeknél sajtolt olajok az eladók részére személyenként három kilogramig

adómentesek. A pénzügyminisztérium elrendelte, hogy a pénzügyorség csupán oly üzemenknél köteles ellenőrzést gyakorolni, amelyek vásárolt magvakat dolgoznak fel, míg a saját termésű magvak sajtolása teljesen szabad.

Külföld

(x) Megalakult az első magánbank Oroszországban. Berlinből jelentik: Az orosz szovjetkormány most hagyja jóvá az első magánbank alakulását. A bank cége Dél-Kelet Bank, székhelye a doni Rosztov. Az alaptőke kétmillió aranyrubel. A részvények felét a kormány vette meg.

(x) Lengyel jegy kibocsátó bankot állítanak fel. Lembergől jelentik: A lengyel kormány a közeljövőben külön jegy kibocsátó bank felállítását tervezi, mert az állami kölcsönpénztár a szükségletet nem tudja kielégíteni. Ezért a lengyel kormány nagyobb arany- és ezüstkészlet összegyűjtésére törekszik. A kölcsönpénztár jelentése szerint ez az aranykészlet 1922 április végén 74,223.000 lengyel márká volt. Az államadóságek 1922 április 30-án a kölcsönpénztárnál újabb kétmilliárd lengyel márkával gyarapodtak.

(x) Felemelték a Rimamurányi alaptőkéjét. Budapestről jelentik: A Rimamurányi Részvénytársaság rendkívüli közgyűlésén az igazgatóság tőkefelelősi indítványát elfogadták. 104400 darab részvényt fog kibocsátani 2200 koronás árban. A részvényesek elővételi jogait e hó 22-től 31-ig gyakorolhatják.

(x) A budapesti áramtavásár. Budapestről jelentik: Az áramtavásár külföldi látogatói javára a kormány a vízumdíjat felére leszállította és 50 százalékos vasuti kedvezményt helyezett kilátásba. Az áramtavásár iránt óriási az érdeklődés.

(x) A bécsi borpíac. Bécsből jelentik: A felemelt vámtarifának nincs jelentősebb hatása. Az árak mindenütt mérsékelten drágulnak. Alsóausztriában a hatszázalékos bor 600, Bécsben a tízszezalékos 730—750, tizenegyszázalékos 800—900, tizenkétszázalékos 1000 korona literenként.

(x) Cseh állami szállításokból kizárt cégek. Prágából jelentik: A csehszlovák pénzügyminisztériumban egy listát állítottak össze azon cégekről, amelyek az államot szállítási szerződésekből kifelőlag a késedelmi kamatok meg nem fizetése vagy a szerződés egyéb pontjainak be nem tartása miatt pörölték. Ezeket a cégeket a jövőben állami szállításokból kizárják.

Megjelent

S. J. Agnon világhírű regénye **És a meggörbödött kiegyenesedik**
A díszesen kiállított, famentes papírra nyomott könyv megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályában.

A regény bolti ára 30 lei.
Az Uj Kelet előfizetői 25 leiert kapják.

Kolozsi sósfürdő

Legjobb fürdő reumatikus bántalmak ellen. Meleg és hideg sósfürdő. Napfürdő. — Uj gépek és új kádak. — A kolozsi sósfürdő június elején nyílik meg. — A vendégeket kérjük gondoskodniuk idejékorán szobákról. — A fürdő szállódját teljesen átalakítottuk. Részletes felvilágosítást szívesen nyújtunk.

A kolozsi fürdő igazgatósága

SZÍNHÁZ - MŰVÉSZET

MAGYAR SZÍNHÁZ

Heti műsor

Szombat d. u. 3-6 órák: Déryné ifiasszony. (Tizenharmadik ifjúsági előadás, igen olcsó helyárakkal. Előadó: Bakó Kálmán tanár.)

Szombat este 8 órák: A Reichstadi herceg. (Operette-ujdonság, először. Premiérehelyárakkal. Premiérebérlét 29. szám Tompa Béla vendégjátékával.)

Vasárnap délelőtt 11 órák: Matiné. (Ujvári Péter 30 éves írói jubileuma alkalmával. Rendes esti helyárakkal.)

Vasárnap d. u.: A vig özvegy. (Tompa Béla vendégjátékával. Olcsó helyárakkal.)

Vasárnap este: A Reichstadi herceg. (Operette-ujdonság, 2-odszor. Tompa Béla vendégjátékával. Premiérehelyárakkal. Napi bérlét 145. szám A.)

A műsorra tízött előadások jegyei előre megváltathatók a színház pénztáránál.

A Reichstadi herceg. Ma este lesz a bemutató előadása a Reichstadi hercegnek, Sztójánovics Péter Bécsben és Budapesten nagy sikert aratott új operettjének. A címszerepet vendégeként Tompa Béla fogja játszani. Vasárnap este másodsor, hétűn este harmadszor adják a Reichstadi herceg-et.

Vig özvegy — délután. Vasárnap délután olcsó helyárakkal fog színrekerülni Lehár világhírű Vig özvegy-e. Daniló szerepét vendégeként Tompa Béla, Hannát Kolbay Ildikó, Alencionnet Kovács Kató fogja játszani.

Professzor ur. Bárd Oszkár izgalmas és érdekes új darabjából, Professzor ur-ból naponként szorgalmasan folynak a próbák. Gondos előkészületek után s elsörangú szereposztásban fog az ujdonság a jövő hét második felében színrekerülni.

Egyetem mozgóban: Szombat, vasárnap az amerikai Pathé-gyár látványos filmszínműve. A titokzatos habléány. Főszerepben: a szép és tehetséges Anita Steward.

Uránia mozgóban: Szombat, vasárnap Börtön bus lakója. Rendkívül megható, mozgalmas filmszínmű. Főszerepben a kitűnő magyar művészezőtőrs: Törzs Jenő, Matyasovszky Ilona és Bojda Juci.

Tisztelettel értesitem a t. érdeklődőket és fürdőző közönséget, hogy ez idején Szovátára nem megyek hanem **Tusnádfürdőn** a Schweitz villák vendéglő helyiségében elsőrendű orv. éttermet nyitok hol úgy mint mult években Szovátán, ez évben **Tusnádfürdőn** ezen kedvelt gyógyhelyen, fogok t. vendégeimnek június elejétől kezdve rendelkezésére állni. Tisztelettel! **Grünfeld Mór**, Tg.-Mures (Marosvásárhely) Str. Calarasilor 92.

Kepes Elek orvosi kötszerész
Oradea-Mare, Sas-passage
Ajánlja saját készítményű sérvkötőit, haskötőit stb.
Női és férfi övszerek nagyraktára

GRÜNWALD-ÜVEGCISISZOLDA
ÉS TÜKÖRÁRUGYAR
ÉPÜLETÜVEGEZÉSI VÁLLALAT
ORADEA-MARE, STR. GERLICZY 16
Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnek

DMC himző pamut **L 450**
Gyermekek zokerli minden színben lei 9. Mindenféle női és férfi harisnyák a legjobbak és legolcsóbbak
Imre Lajosnál
Wesselényi és Szép-u. sarok. Intr. telefon 549.

Megolcsult az építés!
Calcit telepén
1 m³ mész 170 lei
Telep: Felegvári-u. 9. Telefon 1106.

UJ! világvárosi módra berendezett **ékszerüzlet!!!**
a volt Dobó-féle ékszerhelyiségben (Cluj, Fötér 15. sz.)
H. S. Braunfeld
a Fenyő és Braunfeld cég volt beltagja
Modern ujdonságok
és nagy választék a legkényesebb izlésnek megfelelő **ékszer, óra és disztribúció**
Szolid árak! Intr. telefon 6—43.

GUTHÁ. fit fiat
Satu-Mare (Szatmár-Németi)
Gyárt és szállít: 3080-I
Parafadugót, plétkoronadugót, fadugót, stanniolüvegkupakot, capelin-folyadékot, üveg-cimkét, hordelemezeket, facsapot, kénlapot, gelatinet, vizahőlyagot, acélblombát, parafatalpat (cipőbetét), parafatáblákat, „Berolina” vagy „Biol”-keféket, filtrirgöpeket, asbeszet, gumitömlőket, borszivattyukat, pezsgődrótháló-lemezt és agrafot, cognacs üvegekhez raffiahálót, szivacsot, önozott tubusokat, pléhdobozokat, szóródugókat (Spritzkorke), demionokat [fonott kosáruveg, valamennyi pinceszeti cikketek és gépeket a legolcsóbb napi árban.
Kérjen árajánlatot!

kciónban
m vesz komo-
gor dokat és
la, mindig ne-
hajokról is ke-
umort mond.
és vezércik-
D) trófásat
ez az egyeni-
ek. Az egyik
pódiumon, a
erüsen köszön
u lát és nem
upa fiatalal
hatna és még
vári bányak?
a lárná nem
at eszik. Az-
szóit eszik.
k a szódból.
t bus onneze
ezv ng d-
írásbó: e-ax
Az irasi ön-
ok.
ora a legelőn-
miniszterelők.
endesebben fog
m nekem az
éket ir az uj
agnondja B a
hali.
m gyar szin-
zereménye.
i a kultúrában.
el-ményt nem
ikai szidó hir-
sa. közga-da-
sport és más
helyb n készül
vezércikket ír-
em olvassa és
mesél, taná-
írak, beszél-
Ezen tul van.
s a számára
de-kezik, nem
os, hogy így
t és mindent
ndentfélét. Ma
kesztő akar és
akarja. Sorra,
annviszére.
jeiket Bialik-
yiról és Poin-
k.
o helyet je-
ar és állnak
es.
ötüsbis társ.
szemek, petit
szalók na-
nem harag-
k először a
szervezet tit-
minden pesti
t ugy ismer,
b Ödöt. De
veszekedett.
esedése és ra-
O az „Egyen-
is cionista
nem énekelt
látra ganyolta
t tagja a cio-
legregyebb ma-
ll való. Senki
dőtlan zsidó-
t, mint a zsi-
nek ez a fő-
rkesztőségben,
üldi óránként
nki róla ir és
Ujvári bátyán-
szig áltessen.
pfler Bernát
a Aprinjoarelor
-90, 4-01, 2-64.

SPORT

A vasárnapi mérkőzések bírái

— Az Uj Kelet tudóstírájától —

Kolozsvárt május 21-én első- és másodosztályú bajnoki mérkőzéseket nem játszanak a csapatok, hanem a labdarúgószakszabály határozata értelmében az összes kolozsvári egyesületek részvételével jótékony célú mérkőzést rendeznek a lupényi bányarobbanás áldozatai hátramaradottainak felsegélyezésére. Az ifjúsági bajnokság és a második csapatok szövetségi díjmérkőzéseinek programja nem szenved változást.

A Bírák Bizottsága esütörtökön este tartott ülésén a vasárnapi mérkőzésekre a következő bírákat delegálta:

Kispálya: d. e. 9 óra KAC ifj.—CFR ifj. Bíró: Mezei Géza (Haggibbor).

Kispálya: d. e. 11 órakor Victoria ifj.—Haggibbor ifj. Bíró: Bonna Gyula.

Kispálya: d. u. 3 órakor Haggibbor II.—KMTE II. Bíró: Moldován.

Kispálya: d. u. 5 órakor KKASE II.—Victoria II. Bíró: Vatián Sabin (Univ.).

Nagypálya: d. u. 1 órakor TSC—KMTE II. oszt. bajnoki. Bíró: Czinczár Imre (Haggibbor).

Nagypálya: d. u. 3 órakor Ujságrók—Nyomdászok. Bíró: Vida Andor.

Nagypálya: d. u. 5 órakor I. és II. oszt. csapatok kombinált együttese. Bíró Nagy Ádám (KAC).

Torda. Törökvs.—MCFR II. barátságos. Bíró: Grimm Kálmán (CFR).

Szamosujvár. Sparta—Unio II. oszt. bajnoki. Bíró: Adorján Ödön.

Aranyosgyéres. Concordia—DMTE II. oszt. bajnoki. Bíró: Haas Erich (Univ.).

A május 23-án tartandó mérkőzéseket a következő bírák vezetik:

A válogatott mérkőzés bírójá Szika János (Kinizsi) lesz, akit Winkle István (KAC) és Czinczár Imre (Haggibbor) szöv. bírák fognak támogatni nehéz feladata betöltésében mint határbírák.

A válogatott mérkőzéssel kapcsolatosan eldöntésre kerülő aradi Gloria-CFR—Universitatea barátságos mérkőzést Czinczár Imre (Haggibbor) szöv. bíró vezeti.

A megnyitóként játszandó KKASE II.—Universitatea II. szöv. díjmérkőzés bírójá Mezei Géza (Haggibbor) lesz.

Labdarugás

Futballmérkőzések Tordán. Május 23-án kettős mérkőzés lesz Tordán. A TSC az újonnan alakult román csapattal, a Potaisával mérkőzik, míg a tordai Törökvs az aranyosgyéresi Concordiát látja vendégül. Mindkét mérkőzést Adorján Ödön kolozsvári szöv. bíró vezeti. A május 25-én eldöntésre kerülő Potaisa—Törökvs mérkőzés bírójá is Adorján Ödön lesz.

Hirsch Elemér játszik a válogatott mérkőzésen. A kolozsvári sportférfinak, de különösen Morar Teofil szövetségi kapitánynak osztatlan örömet keltett az a tegnapi érkezett távirat, amelyben a Prágában tartózkodó dr. Hirsch Elemér, a KAC kitűnő hátvéde közli, hogy a mai nap folyamán visszaérkezik Kolozsvárra. Hirsch Elemér ily módon részt vehet a Kolozsvár—Nagyvárad válogatott városközi mérkőzésen és szereplése nagyban elősegíti a kolozsvári csapat győzelmi esélyeit.

A Kolozsvári Kereskedelmi Alkalmazottak Sportegyesülete folyó hó 21-én, vasárnap délelőtt 10 órakor a június 24-én és 25-én tartandó jubileumi ünnepségek megbeszélése céljából az unitárius kollégium tornatermében rendkívüli taggyűlést tart. A vezetőség kéri a tagok teljes számban való megjelenését. A Kolozsvári Kereskedelmi Alkalmazottak Sportegyesülete 10 éves egyesületi fenn-

állásának megünnepeelésére június 24-én és 25-én a városi sporttelepen nagyszabású sportünnepélyt rendez. A végleges programot most állítják össze. Az ünnepélyre a nevezetesebb déki tornaegyesületeket is bevonják és a különböző versenyszámokon kívül futball is szerepel műsoron.

Felélős szerkesztő: MARTON ERNŐ
Kiadó: FRATERNITAS nyomdavidál.
Szerkesztőségi telefonszám 977.

Pályázat.

A szászvárosi kongr. izr. hitközség az üresedésben levő rabbi állás betöltésére pályázatot hirdet. A vallás és szépművészeti Miniszter idevonatkozó rendeletében előírt képesítéssel bíró pályázók, pályázataikat folyó évi május hó 23-ig nyújthatják be a fenti hitközség előjáróságához, fizetési igényük megjelölésével.

A pályázók közül csak a próbaszónoklatra meghívott költségei térítetnek vissza.

Orastie, 1922. április 27.

3750-1 Az előjáróság.

Pályázat.

Az alsószipor orth. izr. hitközség egy rabbi állásra pályázatot hirdet, mely f. é. szeptember 1-én lennie betöltendő. Megkívántatik, hogy a templomi teendőket is végezze, valamint hogy a rituális fűrdőt kezelje. Évi fizetés 5000 lei, 12 q buza, szabad lakás. 10% a hitk. pénzek beszedéséért. A fűrdő kezeléséért külön mellesleges jövedelemben részesül. Pályázóknak 3 orth. rabbittól קבלה-val kell hogy rendelkezzen. Kiseb családú pályázók vagy előnyben részesülnek. Utí költség csak a megválasztottnak térítettik meg.

Alsószipor, 1922. május hó 15.

Katz József, elnök.

Első Erdélyrészi Ékszerárúgyár

CLUJ-KOLOZSVÁR, Str. Xenofon (Szappan-u.)

Gyárt és állandó rak' r mindenféle ékszerárúgyban. Vállal ríliáns munkákat javításokat és alakításokat. Valódi és hamis ékkövek. Foglalt és vésnöki műterem. — Fogászati arany és forrasztó, huzalok és lemezek arany és ezüsten.

Nemesfém beváltó!

Telefon int. 2—13. — Sörgöncym: „Juvaere Cluj“ 1273

Alváca-fürdő

megnyílik 1922. május hó 20-án
Ortodox kóser házikonyha,
kóser italok.

Polacsek János,

fürdővendéglős Alváca.
3801-1

Rozenzweig Antal, Cluj (Saját ház)
Széchenyi-tér 38. — Telefon 4—36.

ספרים האנדלונו מלחמה תפילין מוחות
ציצית עגרא אונד דעשייל

Héber könyvek és rituális cikkek nagy kereskedése viszont eladóknak gyári árban pontosan szállít. 1321

Hirdessen az UJ KELET-ben!

Telefon 494. Engross.

Figyelem!

10%-al

ocsóbban árusítok,

mint minden e szakmában vágó cégek. Ki megrendelését levélben vagy személyesen feladja, azonnal lesz kiszolgálva. Megnemfelelő árukat visszaveszek.

NAGY ÁRUHÁZ CLUJ,

(volt Széchenyi áruház)

Kötött, rövid, papír, norinbergi és háztartási nagy kereskedés.

„Transilvania“ láda, doboz és faárúgyár, Marosujvár.

A marosujvári földgazdászati láda, doboz és faárúgyár készít és azonnal szállít puha vagy kemény fából mindenféle nagyságu ládákat, dobozokat, cserépszállító léceket. Nagyobb szükséglet esetén a helyszínen tesz árajánlatot. 3653-1

Speciális hajfestő, női fodrász és manicure terem

Galik és Fodor, Cluj

Calea Victoriei 2. (volt Kossuth L.-u.)
Modern hajmunkák,
jutányos árak! 1284

Bőrlábszárvédő

elsőrendű anyagból fekete, barna és sárga színben 1286

Krébs János szijgyártó

Cluj, Calea Regele Ferdinand 77.

Kereskedőknek árkedvezmény!

Ha szép és elegáns ruhát akar, látogassa meg

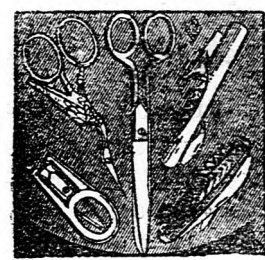
Herkovits Jenő

férfi szabót str. Baba Novac (Bethlen-u.) 10, ahol bel- és külföldi szövetek állandóan raktáron vannak. ooo

Pontos kiszolgálás. 1387

Szolid és olcsó árak!

Műköszörüs, késes, műszerész

szakmába vágó munkákat szakszerint, vállalom szolid és pontos kiszolgálással
Gajzágó Márton
Cluj, Kinizsi-utca 5. (Óvár.)

RASOL BORETVÁLÓ POR

Van szerencsém az érdekeltek szíves tudomására hozni, hogy az általam készített

Ideal Rasol boretváló por

törvényileg védve, kilogrammja 22 leiert kapható ugy kicsinyben mint nagyban. Viszonteladókknak 5 kg-on felüli vételnél nagy árkedvezmény. Megrendelhető a készítőnél

Reszling József fodrász

Cluj, Strada Baritiu (v. Malom-u.) 2. sz. 3726-1

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szav. n. ként 1 lei. Vastagabb betűvel szedett szavak 2 lei. Lejkisebb apróhirdetés díja — 10 szög — 10 lei. Jelgés hirdetésekre semminemű felvilágosítást nem dunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetéseknek a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kíván címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lei 60 bani bélgelgőség fizetendő.

Elcserélném Honvéd-utcai szobámat egy belvárosi külön bejáratu szobával 2000 lei lelépési díj ellenében. Cim a kiadóhivatalban.

Mindenféle fordítások román, magyar, angol és francia nyelvre, valamint írógéppel való másolások gyorsan és pontosan készülnek. Fölvételi hely Friedmann hírlapiroda. 3405-1

Német-magyar levelező tisztviselő, lehetőleg gépirő, egy szövőiskolát végzett kezdő tisztviselő és egy magyar-német gépirő vagy gépirő azonnali **betépesre** nagy gyári vállalatához keresetlik. Részletes ajánlatok fizetési igényekkel, fényképpel ellátva »Biztos állás« alatt a kiadóba kéretnek. 3832-1

2 1/2 és 1 1/2 m. hosszú 80 cm. széles és 4 m. hosszú 2 1/2 m. széles perza szőnyeget vennék. Hügelné, Regele Ferdinand 73. sz.

Izr. családnál fiatalember kosztot, esetleg lakást kaphat. Egyetem-u. 5., ajtó 3.

Külön bejáratu szobákat építek. Érdeklődők azonnali forduljanak Hosszu-u. 26.

Nagy raktárhelyiség, mely gyárnak is alkalmas kiadó. Cim Hosszu-u. 26.

szállítók legalább tíz kilós postacsomagot 9 tucatot 28 leiert. Felbermann Gyula Nagykároly. 3829-1

Önálló kereskedő jelégére főpostán levele van. 3870-1

Nyersbőr szakmában jártas megbízható fiatalember, ki az összes teendőknél jártas junius elsejére alkalmazást keres. Cim Cziment Lipót Nagyvárad, Bertsey György utca 2. 3869-1

Pianninó teljesen jó eladó. Cim a kiadóhivatalban. 3873-1

Bazárban jártas, ügyes elárusító segédet jó fizetéssel felvezsz Keleti-áruház, Calea Regele Ferdinand 110. 3874-1

Calea Victoriei 43. (volt Kossuth Lajos-utca) alatt mindennap kóser uradalmi tej kapható jutányos árban. Kívánságra hazaszállítva nagyobb mennyiségben kapható. Viszonteladókknak engedrény. 3872-1

Jó megjelenésű zsidó fiatalember termény szakmabeli vagyonos családhoz, beönsülne esetleg vagy tökével rendelkező leányt vagy fiatal asszonyt feleségül keres. Kimerítő referenciákat »Szigorú diskretio« jelégére a kiadóhivatalba kerek.

Hat középiskolát végzett perfekt héber, nevelői állást keres. Cim a kiadóhivatalba.

Négy polgárit végzett, zsidó fiatalember irodai alkalmazást keres. Karb József Cluj, Lépcső-utca 21.

Angolból, németből, franciából oktatók havi 70 leiert C. Victoriei (Kossuth L.-u.) 16. 3836-1

Becskor, mosófalp, felsőbőr és szijgyártóblank állandóan nagy készlet kicsinyben és nagyban. Legolcsóbb árak mellett. Vidéki megrendeléseket kis postacsomagokban is eszközölök. Jelenlegi talp és bocskor ára 65—70 lei. **Vagontételénél 5 százalék kedvezmény.**

SÁMSON-BÖRGYÁR

Gyufagyár-utca 1. Gyorsáru raktárral szemben. Telefon: Gyár 3—86, lakás 3—87. szám.

TRISKA J. zongora nagyraktára

Uj zongorák raktáron.

Telefon 419.

elvállalja egy angol, mint bécsi szerkezetű zongorák megrongált vagy hiányzó alkatrészeinek javítását vagy pótlását. Hangoló megrendelhető. Bartha Miklós-utca 14.

Eladó

járásí székhelyen levő, 8 ezer lakosu bányavárosban, ahol számos iskola, hivatal és több gyár van oooooo

egyedülálló könyv- és papirkereskedés

játékáru üzlettel egybekötve. — Az üzlet nagy családnak is biztos megélhetést nyújt. — Átvételhez kb. 180—190 ezer lei szükséges. Bővebb felvilágosítást az Uj Kelet kiadóhivatala Cluj, ad. — 3864-1

Szerkesztőség, kiadóhivatal és nyomda

Cluj-Kolozsvár, Str. Baro L. Pop. — Brassai-utca 1

Az Uj Kelet telefonja
Szerkesztőség — 97
Kiadóhivatal — 84
Nyomda — 87
Héber osztály — 43
Zs. N. Sz. — 55

A kéziratok kizárólag szerkesztőségnek címzendők. — Kéziratokat ne adunk vissza és nem írunk meg

V. évfolyam, 11

Sem

A konferencia amely úgy emelte mint a muzulmán Melfordul. Amit vártak. Ami megtörtént, azt Nem történt semmizottan egyetlen nédozott a reménység, csapásra megold min eredménytelenség bá Encyre semmit Kis mucai magis ily elintezni az u és lelkes beszédek lyen fontos ez m pillanatot, amikor a hogy most min zák, akkora az lassanként előbju érdekek, megindul a kritika és minden jobb esetben elha következő közgyüle elhatározni, vagy ki bizottságot, amely ke bizottságot küld ki bizottság a legszel temeti, Génuában Nem határoztak semmi fontosat, annyit mégis, hogy fognak. De Hágában rozni semmit, his konferenciát megk London, a hágeit Vak vezet világtalan ferencia ugyanugy a jut, mint a másik é jut ki a világozság nem tud róla és ism felé tart.

Egyetlen eredm a doktorok, akik ko a beteg Európán, nyien konstaláltak, nens dögrováson volt eljutniok, me szerve, minden látó agyveleje tudja. A tudtak eljutni. És e trófa. Négy hónap egymásnak s bár n a négy hónap eltel megjavulni, még hatja, ha ezek a hó sulyos rosszabbodá zultálásán kívül a tált valamit. Az bomladoróban van szövetség esik széjj Anglia is megmuta ábrázatát. Francia végsőkéig, ha kell hozza, csak hogy régiben. Anglia kés szerződéseket is r hogy valahol vala kezdődjön a gyógy a francia militari magukrahagyottakn rekedték a konfer kedték, hogy ne francia-belga vissza tulajdon doktrinájá ügyes volt és tá Lloyd Geerge két ritve s a láthatatlan Poincarénak hívnak paktum csak ideigl ról holnapra egy le a pítypang borzas romantikus nőske van-e férfihűség. majd a világ Hág nem lesz ott, se többiek ott is lesz doskodtak róla, ne alkotassanak,